

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Úskalí (ne)ratifikace Římského statutu a legitimita
Mezinárodního trestního soudu**

Pavel Bacík

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program: Politologie

Studijní obor: Mezinárodní vztahy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Úskalí (ne)ratifikace Římského statutu a legitimita
Mezinárodního trestního soudu**

Pavel Bacík

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Úskalí (ne)ratifikace Římského statutu a legitimita Mezinárodního trestního soudu“ zpracoval samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni dne .....

.....

Poděkování:

Rád bych poděkoval panu PhDr. Mgr. Jurkovi za jeho rady týkající se diplomové práce a její struktury a také za to, že byl ochoten její vedení v tak krátkém čase přijmout.

OBSAH

1.	ÚVOD.....	1
2.	HISTORICKÝ EXKURZ MEZINÁRODNÍMI TRESTNÍMI TRIBUNÁLY.....	6
2.1.	TRESTNÍ TRIBUNÁLY PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE.....	12
2.1.1	<i>Období po druhé světové válce:.....</i>	12
2.1.2	<i>Kodex zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva:.....</i>	13
2.2.	TRIBUNÁLY VYTVOŘENÉ AD HOC.....	15
2.2.1	<i>International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY).....</i>	17
2.2.1.1	Jurisdikce ICTY.....	18
2.2.1.2	Jurisdikce ratione materiae:.....	18
2.2.1.3	Jurisdikce ratione personae.....	22
2.2.1.4	Jurisdikce Ratione loci a ratione temporis.....	23
2.2.1.5	Postavení tribunálu vůči národním soudům.....	23
2.2.1.6	Případ Tadić.....	24
2.2.2	<i>International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR).....</i>	25
2.2.2.1	Srovnání ICTY a ICTR.....	27
2.2.2.2	Jurisdikce ratione personae, ratione loci a ratione temporis.....	28
2.2.3	<i>Hybridní soudní tělesa Sierra Leone a Východní Timor.....</i>	30
2.2.3.1	Zvláštní soud pro Sierra Leone (SCSL Special Court for Sierra Leone- Zvláštní soud pro Sierra Leone).....	30
2.2.3.2	Ratione personae, ratione loci a ratione temporis:.....	34
2.2.4	<i>Ostatní trestní tribunály:.....</i>	35
2.2.4.1	Východní Timor.....	36
2.2.4.2	Zvláštní soudy pro Východní Timor:.....	36
2.2.4.2.1	Ratione materiae.....	36
2.2.4.2.2	Ratione temporis.....	37
2.2.4.2.3	Ratione personae.....	37
2.2.4.2.4	Složení soudu.....	37
2.3.	SHRNUTÍ KAPITOLY.....	37
3.	ŘÍMSKÝ STATUT A JEHO UVEDENÍ V ŽIVOT:	38
3.1.	ŘÍMSKÁ KONFERENCE:.....	39
4.	MEZINÁRODNÍ TRESTNÍ SOUD A JEHO CHARAKTERISTIKA:	44
4.1.	JURISDIKCE RATIONE MATERIAE:.....	44
4.1.1	<i>Zločin genocidy.....</i>	45
4.1.2	<i>Zločiny proti lidskosti.....</i>	46
4.1.3	<i>Válečné zločiny.....</i>	47
4.1.4	<i>Agrese.....</i>	48

4.2.	JURISDIKCE RATIONE TEMPORIS:	53
4.3.	JURISDIKCE RATIONE LOCI:	53
4.4.	JURISDIKCE RATIONE PERSONAE:	54
4.4.1	<i>Složení a organizace soudu:.....</i>	<i>54</i>
5.	VZTAH MEZINÁRODNÍHO TRESTNÍHO SOUDU A OSN:	57
6.	ARGUMENTY ODPŮRCŮ A PŘÍZIVCŮ SOUDU:.....	60
6.1.	ARGUMENTY ODPŮRCŮ:	60
6.1.1	<i>ICC jako omezení suverenity státu .....</i>	<i>60</i>
6.1.2	<i>Otázka postavení a pravomocí prokurátora .....</i>	<i>61</i>
6.1.3	<i>Další argumenty.....</i>	<i>62</i>
6.1.4	<i>Jurisdikce vůči občanům třetích států a nerovnost mezi smluvními a nesmluvními státy: .....</i>	<i>63</i>
6.1.5	<i>Financování, neefektivita a pomalé tempo jednání:.....</i>	<i>65</i>
6.1.6	<i>Další kritika odpůrců Římského statutu:.....</i>	<i>67</i>
6.2.	ARGUMENTY ZASTÁNCŮ ICC:.....	69
6.2.1	<i>Univerzalita soudu .....</i>	<i>70</i>
7.	POSTOJ USA VŮČI ICC:	74
7.1.	LEGISLATIVNÍ OPATŘENÍ A BILATERÁLNÍ DOHODY SE SMLUVNÍMI STÁTY	77
7.2.	PERSPEKTIVA PŘIJETÍ STATUTU MEZINÁRODNÍHO TRESTNÍHO SOUDU ZE STRANY USA	80
8.	ZÁVĚR.....	85
9.	RESUME.....	90
10.	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	92

1. Úvod

Dvacáté století bývá z hlediska historie označováno, jako „krvavé století“ Během tohoto století v důsledku ozbrojených konfliktů zahynulo podle některých údajů více jak 170 milionů obyvatel této planety. Ve výpočtech prováděných v rámci výzkumů pro *Human Development Report 2005* bylo zjištěno, že ve dvacátém století došlo k úmrtí v důsledku válek celkem 4,35% obyvatel z celkové populace světa. Oproti údajům z 19. století, kdy se uvádí údaj 1,65% světové populace.¹ Minulé století zažilo dvě totální války, pro které se vžilo označení První a Druhá světová válka, během nichž dochází poprvé k použití biologických zbraní a především zbraní hromadných ničení. Druhou světovou válku ukončilo až použití nejničivější zbraně, jakou kdy lidstvo sestrojilo, tedy první atomové bomby shozené na Hirošimu a Nagasaki, které srovnalo doslova se zemí. Následovala několik desítek let trvající Studená válka doprovázená menšími mnoha ozbrojenými konflikty. Pak tu máme období konce tohoto století a obrovské množství zakonzervovaných vnitrostátních konfliktů, které nám opět připomněly, jak dokážou být lidé vůči sobě navzájem krutí a bezcitní.

Během tohoto století, stejně jako lidstvo dokázalo vyvinout vynálezy, které nám pomáhají léčit předtím neléčitelné nemoci, pomáhají nám ve všech dalších oblastech života, tak stejně bylo lidstvo v tomto období schopné zdokonalit i způsob zabíjení. Jen si připomeňme systematické vyhlazování židovského obyvatelstva nacistickým Německem za druhé světové války, nebo genocidy během ozbrojeného konfliktu v bývalé Jugoslávii a mnohé další smutné události.

---

¹ Viz Human Development Report 2005 dostupné také na: <http://democraticpeace.wordpress.com/2009/01/27/why-the-20th-century-was-the-bloodiest-of-all/>, 22. 4. 2013 srovnej s Krejčí, O.: 2007. *Mezinárodní politika*. Ekopress: Praha. s. 146-147.

Jako téma své diplomové práce jsem si proto vybral instituci, která je dle mého názoru jednou z nejvýznamnějších institucí sloužící k potírání těch nejhorších zločinů, které se na této planetě mohou udát. V této závěrečné práci se budu zabývat ustavením a uvedením v život Mezinárodního trestního soudu sídlícího v Haagu, který je vůbec prvním mezinárodním, stálým a univerzálním trestním soudem, jehož hlavní smysl spočívá v potírání těch nejhorších zločinů, kterých je člověk schopen a současně slouží k ochraně lidských práv a rozvoji mezinárodního humanitárního práva. Podrobněji se v této práci budu věnovat úskalím, které doprovázelo jeho vznik, konkrétně tzv. Římským statutem, který multilaterální mezinárodní smlouvou, jejíž ratifikace byla základní podmínkou pro jeho vznik a jeho legalitu a jehož vyjednávání doprovázelo spoustu emotivních a tvrdých jednání, která nakonec skončila jeho schválením a následnou ratifikací navzdory odmítavému postoji některých velmocí v čele s USA. Na toto současně navazuje druhá část mojí práce a to je otázka legitimacy Mezinárodního trestního soudu. O jeho legalitě z hlediska mezinárodního práva veřejného nelze pochybovat, nicméně nastává otázka, zda může být takto ustanovený Mezinárodní trestní soud také legitimní ve chvíli, kdy jeho členy nejsou světové velmoci a další silní hráči v čele s USA, Čínou, nebo například Indii? Základní hypotéza tedy zní, **zda je Mezinárodní soud s ohledem na jeho ustanovení na základě multilaterální mezinárodní smlouvy skutečně legitimní institucí?** Legitimita je v tomto případě chápána především z politologického hlediska, kdy vyjadřuje oprávnění, nebo uznání autorit², tedy v tomto případě především aktérů mezinárodního systému, především států, ale také například nevládních mezinárodních organizací a občanské společnosti. Téma je vymezeno především z pohledu oboru mezinárodních vztahů, nicméně během zpracování a vzhledem k charakteru tématu se nelze vyhnout ani mnohým právním

---

² Gerloch, A.: 2004. *Teorie práva*. Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk. Plzeň. s. 231.

pohledům ať už z oblasti mezinárodního práva veřejného, anebo trestního práva.

Práce je členěna celkem do osmi kapitol včetně úvodu a závěru a většina z těchto kapitol se dále dělí na podkapitoly, které mají případně další členění. Na úvod práce, v jedné z nejobsáhlejších kapitol je představen historický vývoj mezinárodního trestního soudnictví od 1. světové války, přes ustanovení z hlediska mezinárodního trestního soudnictví norimberského a tokijského tribunálu až po ad hoc tribunály vzniklé v devadesátých letech minulého století v souvislosti s některými velmi krvavými ozbrojenými konflikty. Tato kapitole je sice velice obsáhlá, ale jsem toho názoru, že bez podrobnějšího pohledu na vývoj mezinárodního trestního soudnictví s podrobným pohledem na jurisdikce jednotlivých soudů, některé jejich judikáty a okolnosti vzniku nelze zcela pochopit smysl a následně vznik samotného Mezinárodního trestního soudu (dále také Soud).

Na tento historický exkurz dále navazuje kapitola, která se věnuje samotnému procesu vyjednávání o podobě Římského statutu, který se stal zásadním pramenem pro vznik Mezinárodního trestního soudu. Zde se pokusím nastínit okolnosti a některé otázky, které souvisely s procesem tvorby Soudu a jeho konečné podoby. V této kapitole si stručně nastíníme, jaké byly postoje a rozvržení jednotlivých *ad hoc* vytvořených koalic, jejichž v některých případech ostrá názorová výměna formovala budoucí podobu Statutu.

Dále navazuje kapitola, která popisuje samotný Soud se zaměřením především na vymezení jeho věcné, časové, osobní a místní jurisdikce. Zde je z mého pohledu nejdůležitější otázka vymezení jednotlivých zločinů, které je Soud oprávněn stíhat, přičemž pozornost je věnována také revizní konferenci smluvních států probíhající v roce 2002 v Kampale, kde se podařila z pohledu sanitárního práva velice významná věc a to je vymezení zločinu agrese a jeho vnesení do Statutu. Zločin

agrese sice byl od samého počátku součástí jurisdikce *ratione materiae* Soudu, ale chybělo zde zcela její vymezení. Opomenuty v této kapitole nejsou ani jednotlivé orgány Soudu a jeho složení.

Mezinárodní trestní soud je jedinečný také v tom ohledu, že se jedná o instituci, která vznikla na rozdíl od předchozích *ad hoc* tribunálů mimo struktury OSN, jejichž vznik byl iniciován ze strany stálých členů Rady bezpečnosti, přičemž dochází k paradoxní situaci, že někteří tito členové (USA, Čína, Rusko) dodnes Římský statut (dále také Statut) neratifikovaly a naopak se řadí mezi jeho odpůrce. Z tohoto důvodu jsem do své práce zařadil také kapitolu, ve které se zabývám vztahem Mezinárodního soudu a Rady bezpečnosti OSN, jejíž vliv na dění v rámci mezinárodního společenství je neopomenutelný a která má díky některým mechanismům vtěleným do Statutu na Mezinárodní trestní soud vliv.

Další rovněž vcelku rozsáhlá kapitola, členěná do dvou podkapitol je kapitola věnující se argumentům vznášeným ze strany odpůrců Soudu na jedné straně a naopak jeho příznivců na straně druhé. Jsou zde vybrány nejčastěji uváděné argumenty s jednotlivými komentáři.

Poslední část práce se věnuje, dle mého názoru, další velice důležité otázce, která nám může pomoci odpovědět si na stanovenou hypotézu a to je postoj Spojených států amerických vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu se zaměřením na jejich možnou perspektivu do budoucna.

Práce je spíše deskriptivní a má charakter případové studie. Jsou v ní vzhledem k vymezení tématu používány některé pojmy z oblasti mezinárodního práva veřejného a trestního práva, ale také pojmy politologické. Jejím hlavním smyslem bylo, jak jsem již naznačil, popsat historický vývoj mezinárodního trestního soudnictví s vyvrcholením v ustanovení Mezinárodního trestního soudu, jakožto stálého, univerzálního trestního soudu s pevně danou jurisdikcí. Dále je kladen

důraz na samotný proces tvorby Soudu, jeho konečnou podobu včetně jeho revize a představením argumentů uváděných jeho odpůrci a příznivci. Dále se pokusím odpovědět na otázku týkající se jeho legitimacy.

Co se týká dostupné a použité literatury, tak lze konstatovat, že v českém prostředí, i v souvislosti s problematikou schvalování Římského statutu³ a jeho vtělením do ústavního pořádku ČR je toto téma z hlediska české internacionalistiky vcelku často zmiňované a tudíž bylo při zpracování tématu využito množství článků ať již z odborných publikací, nebo časopisů předních českých odborníků. V podobné míře jsou využívány také články zahraničních autorů, přičemž bych zmínil především ty, jejichž autoři se přímo podíleli na samotném vyjednávání během konference v Římě, nebo se tématem mezinárodní humanitárního práva dlouhodobě zabývají. Za všechny zmíním profesora Davida Schaffera, jenž byl hlavním vyjednávačem delegace USA na konferenci v Římě v roce 1998. V práci jsou také v nemalé míře použity také primární zdroje a to především statuty jednotlivých tribunálů a soudů, anebo dokumenty OSN a Shromáždění smluvních států při Mezinárodním trestním soudu.

Smyslem této diplomové práce je tedy podat obecný deskriptivní diskurs o způsobu jakým se formoval Mezinárodní trestní soud, jakožto první stálá univerzální instituce sui generis podat zamyšlení o jeho současné legitimitě.

---

³ Česká republika byla vůbec posledním členským státem EU, který Římský statut ratifikoval, za což sklídila velkou kritiku.

2. Historický exkurz mezinárodními trestními tribunály

Právě konec druhé světové války sehrál významnou roli v procesu stabilizace obyčejových pravidel v souvislosti s trestním postihem porušení zákonů a obyčejů války, ale i dalších kategorií zločinů dle mezinárodního práva. Idea stíhat válečné běsnění německých zločinců se zrodila již v průběhu roku 1941, kdy toto jednání bylo zcela jasně ze strany spojenců odsouzeno. Již 13. 1. 1942 byla spojenci přijata tzv. *Mezispojenecká deklarace* o trestání válečných zločinců, též často uváděná, jako *Svatojakubská deklarace*. Na tuto deklaraci navázaly také další deklarace a dohody, jako byla například moskevská dohoda mezi USA, Velkou Británií a SSSR ze dne 1. 11. 1943. Již v těchto deklaracích byla vcelku jasným způsobem, vyjádřena jejich vůle stíhat zločiny, které se během 2. světové války udály.⁴

K prvním pokusům o zřízení mezinárodního trestního tribunálu lze datovat již do období po první světové válce a byl zakotven ve Versaillské smlouvě z roku 1919. Tento tribunál měl za cíl potrestat německé válečné zločince, kteří vyvolali 1. světovou válku a dopustili se v ní válečných zločinů. Podle Versaillské smlouvy mělo Německo vydat ke stíhání a potrestání bývalého císaře Viléma II., který se dopustil hrubého porušení zásad mezinárodní morálky a posvátné autority mezinárodních smluv (čl. 227 Versaillské smlouvy). K soudu s německým císařem však nikdy nedošlo, jelikož mu byl poskytnut azyl v Nizozemsku, které ho odmítlo vydat.⁵

Dále bylo ve Versaillské smlouvě zakotveno, že další osoby (německé důstojníky), které byli obviněné z porušení zákonů a obyčejů

---

⁴ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 44.

⁵ Pečenka, M.; Luňák, P. a kol.: 1999. *Encyklopedie moderní politiky*. Nakladatelství Libri: Praha. s. 546.

války měly být předány k potrestání státům, na jejichž území se takového jednání dopustily, přičemž měly být souzeny před vojenskými tribunály dotyčných států (čl. 228 Versaillské smlouvy). Před vojenskými tribunály vítězných mocností se měly rovněž ocitnout německé osoby, které se během válečného konfliktu dopustily zločinů proti občanům spojených a sdružených mocností (čl. 229 Versaillské smlouvy). I přesto že se jednalo o jeden z prvních směřujících pokusů zřídit trestní tribunál, tak tato ustanovení Versaillské smlouvy nebyla z politických důvodů provedena.⁶

V meziválečném období, především v letech 1924-1938, bylo vypracováno také několik návrhů na zřízení mezinárodního trestního soudu ze strany některých nevládních organizací, jako byly v té době *International Association of Penal Law*, *International Law Association* a Meziparlamentní unie, ale žádný z nich se nestal oficiálním dokumentem. Podnětem k vypracování těchto mezinárodních tribunálů se stal atentát chorvatských teroristů v Marseille v roce 1934 na jugoslávského krále Alexandra I. Karadjordjevice a francouzského ministra zahraničí Louise Barthoua. Dohoda o zřízení mezinárodního trestního soudu, který měl soudit pachatele teroristických činů, o kterých se smluvní strany rozhodly si je vzájemně nevydat nebo nesoudit před vlastními soudy byla vypracována v rámci Společnosti národů a podepsána v Ženevě. Nicméně je potřeba poznamenat, že tato úmluva nikdy nedosáhla dostatečný počet ratifikací a tak nevstoupila v platnost.⁷ Norimberský a Tokijský vojenský tribunál

Prvním skutečně výrazným a především významným mezinárodním tribunálem se stal až Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku zřízený po 2. světové válce, jako reakce na zvěrstva a

---

⁶ Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání*. C. H. Beck: Praha. s. 481-482.

⁷ David, V.; Malenovský, J.: 1983., *Mezinárodně právní aspekty potlačování mezinárodního terorismu*, *AUB Iuridica No46, Brno, 1983*. s. 16-17.

porušení mezinárodněprávních obyčejů, která se během ní udála a jež si vyžadovala potrestání jejich pachatelů. V roce 1945 uzavřely spojenecké velmoci v Londýně Dohodu o stíhání a potrestání válečných zločinců evropských zemí Osy (také Londýnská dohoda) a k této dohodě byl připojen také Statut Mezinárodního vojenského tribunálu.⁸ V lednu 1946 pak byla přijatá Charta pro vojenský tribunál pro Dálný Východ v Tokiu na základě zmocnění Mezispojenecké komise generála Mac Arthura. V obou těchto případech se jednalo o *ad hoc* vytvořené mezinárodní soudy vojenské povahy. Podobně jako Norimberský tribunál měl tento tribunál pro Dálný východ za úkol soudit a potrestat hlavní japonské válečné zločince.⁹

Pro zajímavost v souvislosti s Tokijským tribunálem stojí jistě zmínit otázku trestní odpovědnosti císaře Hirohita, který nakonec chyběl na seznamu obžalovaných před tímto tribunálem. Hlavní diskuse se vedla ohledně jeho reálného vlivu a jeho schopnostech reálně ovlivňovat dění během válečného konfliktu v závislosti na jeho poradcích. I přesto, že původně Velká Británie shodně se SSSR trvaly na jeho souzení, tak v důsledku možná spíše politického rozhodnutí spojeneckých vlád před soudem nestanul. Jedním z možných důvodů mohl být i ten, že císařská rodina vzhledem ke specifické kultuře požívala velice vysokou autoritu japonského obyvatelstva a samotný císař byl přirovnáván k bohu. Jelikož existovaly určité důkazy o tom, že samotný císař vydával rozkazy k páchání zločinů, lze předpokládat, že by byl za standardních podmínek pravděpodobně odsouzen stejným způsobem, jako jeho další případní spoluobvinění.¹⁰

---

⁸ Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání.* C. H. Beck: Praha. s 483.

⁹ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva.* Nakladatelství Karolinum: Praha. s 114.

¹⁰ Sunardi, T.: 2000. Mezinárodní trestní soud a jeho předchůdci. *Mezinárodní vztahy, č. 2/2000.* s. 39-40.

Statut Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku z 8. 8. 1945 předvídal snahu spojenců vést k zodpovědnosti nejprominentnější válečné zločince evropských mocností Osy nejen za válečné zločiny v užším smyslu. Takto zřízený tribunál měl oprávnění soudit a potrestat osoby, které se dopustily jednajíce v zájmu evropských mocností Osy, buď jako jednotlivci, nebo jako členové organizací (např. politických stran), některého z následujících zločinů¹¹, za který nesou osobní odpovědnost.¹²

Je pravdou, že v otázce potrestání německých válečných zločinců měli někteří zástupci vítězných mocností vcelku jasno. Například ministerský předseda Velké Británie Winston Churchill prosazoval potrestání těchto zločinců v obavách z procesních obtíží a nebezpečí průtahů bez soudu. Současně zde panovala obava také z toho, že by tito zločinci mohli využít soudního procesu k propagaci a obhajobě své ideologie a politiky. Nakonec však převládl názor prosazovaný především americkou diplomacií a mezinárodní vojenský tribunál byl ustanoven.¹³ Prezident H. Truman pověřil soudce Nejvyššího soudu R. Jacksona vypracováním zprávy o realizovatelnosti procesu a nakonec převládly argumenty, že ani úplné osvobození a ani naopak poprava, nebo jiné potrestání zločinců není bez uspořádání procesu vhodné a tudíž jedinou možností je soud.¹⁴

---

¹¹ Jorgensen, N, H.: 2000. *The Responsibility of States for International Crimes*. Oxford: New York. s. 22.

¹² mimo jiné mezinárodní trestní odpovědnost jedince byla zakotvena již ve výše zmíněné Úmluvě o zřízení mezinárodního soudu, který měl soudit pachatele teroristických činů a to v čl. 1. Srovnej Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 114.

¹³ Mrázek, J.: 2004. *Dokumenty ke studiu mezinárodního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o. s. 424.

¹⁴ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 44.

Dalším dílem kritiky byla také existence tzv. *Siegerjustitz*, která měla být symbolizována zřízením soudu nad válečnými zločinci poražených zemí Osy na základě vůle vítězných velmocí, zatímco proti spojencům, kteří se také během svého válečného tažení dopustili některých pravděpodobně protiprávních činů (bombardování Drážďan), žádné řízení zahájeno nebylo.¹⁵

Byly to *zločiny proti míru*- tj. osnování, přípravy, podněcování nebo podniknutí útočné války porušující mezinárodní smlouvy, dohody a záruky. Dále *válečného zločinu* v užším smyslu (porušení zákonů války nebo válečných obyčejů) a *zločinů proti lidskosti* tj. vraždy, vyhlazování, zotročování, deportace nebo jiné ukrutnosti páchané proti civilnímu obyvatelstvu před válkou nebo za války nebo pronásledování z rasových, politických, náboženských důvodů spáchaných v souvislosti se zločinem proti míru nebo v souvislosti s válečným zločinem.¹⁶

Zločiny proti lidskosti se zčásti kryjí s válečnými zločiny v užším smyslu. Takto vymezená skutková podstata totiž umožnila potrestat vyhlazení německých židů, které by jinak, vzhledem k jejich německé státní příslušnosti nebyla prohřeškem proti mezinárodnímu právu.¹⁷

Přehled norimberských zásad plynoucích ze Statutu tribunálu a jeho rozsudků jsou následující. První zásadou již naznačenou výše je, že plánování, příprava, zahájení a vedení útočné války je považováno za mezinárodní zločin. Další zásadou je zakotvení mezinárodní individuální trestní odpovědnosti. Z rozsudků tribunálu dále vyplynulo, že se nelze dovolávat imunity státu, pokud jde o činnost vládních orgánů, která je trestná podle mezinárodního práva. Současně rozkaz nadřízeného nelze

---

¹⁵ Satzger, H.: 2005. *Internationales und Europäisches Strafrecht*. Baden-Baden: Nomos. s. 153-154.

¹⁶ Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání*. C. H. Beck: Praha. s 482.

¹⁷ Seidl-Hohenveldern, I.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné*. Wolters Kluwer: Berlin. s. 368.

považovat za důvod vylučující trestní odpovědnost pachatele. Rozkaz nadřízeného lze brát pouze, jako polehčující okolnost a to na základě posouzení a rozhodnutí soudu. Poslední zásadou je, že státy mají povinnost stíhat zločiny válečné v užším slova smyslu, zločiny proti lidskosti, zločiny proti míru a to bez ohledu na to, zda jsou tyto zločiny trestné dle vnitrostátních norem toho daného státu.¹⁸

Trestům podléhali jak přímí pachatelé, tak i organizátoři, podněcovatelé a spoluviníci, kteří se účastnili osnování nebo provádění společného plánu nebo spiknutí ke spáchání některého z těchto zločinů.¹⁹

Jak jsme již výše naznačili, tak právě trestání zločinů a zvěrstev páchaných během 2. světové války je pro další směřování a vývoj mezinárodního trestního práva a vývoj trestního soudnictví jednou z nejzásadnějších událostí. I přesto, že zřízení těchto *ad hoc* tribunálů bylo od samého počátku velice široce diskutovanou záležitostí nejen v odborné veřejnosti, ale i mezi světovou veřejností, tak Norimberský a potažmo také Tokijský tribunál, je dodnes vysoce ceněn, jako nástroj mezinárodní spravedlnosti. I přesto, že se objevují námitky, že se jednalo o výkon práva vítězů nad poraženými, než o skutečné mezinárodní soudnictví, tak i přesto jeho význam můžeme sledovat hned ve dvou věcech. Prvním je spravedlivé potrestání tehdejších válečných zločinců a druhým pro budoucnost významnější je jeho význam při potvrzení a rozvinutí pravidel mezinárodního práva. Konkrétně pravidel pro zákaz zločinů vymezených a nastíněných ve výše popsaných skutkových

---

¹⁸ Mrázek, J.: 2004. *Dokumenty ke studiu mezinárodního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o. s. 86-87.

¹⁹ Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání*. C. H. Beck: Praha. s 482.

podstatách a dále také jednoznačného stanovení individuální trestní odpovědnosti pachatelů těchto zločinů podle mezinárodního práva.²⁰

Právě období činnosti tribunálu v souvislosti s proměnou mezinárodního systému a vznikem OSN představují určité mezníky v přechodu od tradičního mezinárodního práva k soudobému mezinárodnímu právu. Oba tribunály v sobě spojovaly znaky a prvky staršího mezinárodního práva s inovačními prvky. Důkazem pro toto tvrzení může být, také to, že první zásady obsažené ve statutu těchto tribunálů a v rozsudcích z roku 1946 byly potvrzeny jako všeobecně uznanými zásadami mezinárodního práva Valným shromážděním OSN.²¹

2.1. Trestní tribunály po 2. světové válce

Charakteristika období po 2. Světové válce je celkovým zpomalením institucionálního vývoje mezinárodního práva. I přesto, že byly vytvářeny speciální dokumenty týkající se mezinárodního trestního práva a byl dokonce vytvořen návrh stálého mezinárodního soudu, tak období studené války mu nepřálo a první větší událostí po jejím skončení, která rozpoutala debaty na toto téma, byla až krvavá válka přímo na evropském kontinentě, a to konkrétně válka v bývalé Jugoslávii.

2.1.1 Období po druhé světové válce:

Jak již bylo naznačeno, tak Valné shromáždění na základě jejich zpracování Komisí pro mezinárodní právo uvedla zásady z Norimberku mezi mezinárodněprávní obyčeje na základě rezoluce Valného shromáždění a současně jí byl zadán ze strany OSN také další úkol a to zpracování *Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva a Statutu*

---

²⁰ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s 114-115.

²¹ Viz dokument Valného shromáždění OSN A/RES/95/I, anebo srovnej s Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání*. C. H. Beck: Praha. s 482-483.

Mezinárodního trestního soudu. Přípravy obou kodifikací však probíhaly v podstatě odděleně (každá z kodifikačních skupin měla sídlo na jiném světovém kontinentu) a také bez toho, aby zde byla pod vlivem probíhající Studené války výraznější politická vůle pro jejich skutečnou realizaci. Pojdme se nyní podívat podrobněji na historii návrhu Kodexu zločinu proti míru a bezpečnosti lidstva, který jak je potřeba poznamenat je dnes i přes veškeré své ambice v podstatě mrtvým dokumentem, který nakonec předčilo v oblasti kodifikace mezinárodního práva trestního především vytvoření a uvedení do praxe Statutu Mezinárodního trestního soudu.²²

2.1.2 Kodex zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva:

První návrh Kodexu byl Komisí pro mezinárodní právo předložen již v roce 1951, nicméně k jeho projednání na půdě OSN ani nedošlo a byl vrácen k novému dopracování. Další návrh byl předložen v roce 1954 a opět odložen až do roku 1978 k ledu. Situaci o tom, jaká byla vůle v tomto období vytvořit podobný dokument, který se mohl stát jakousi komplexní materií pro stíhání zločinů dle mezinárodního práva, nejlépe demonstruje také to, že jak již bylo naznačeno, tak teprve v roce 1978 požádalo Valné shromáždění generálního tajemníka OSN, aby vyzval členské státy a příslušné organizace k předložení připomínek k tomuto poslednímu návrhu. Nicméně Kodex byl opět vrácen k přepracování s doporučením, aby kodifikační komise významným způsobem reflektovala vývoj mezinárodního práva, ke kterému v tomto mezidobí došlo.

Později byl zvláštním zpravodajem jmenován senegalský právník Doudou Thiam, který měl na starosti dohled nad dalším směřováním a tvorbou tohoto dokumentu. Thiamova práce byla spojena především s řadou otázek včetně snahy definovat zločiny, zločinné součinnosti

---

²² Schabas, W. A.: 2001. *An Introduction to the International Criminal Court.* Cambridge University Press: Cambridge.s. 35-36.

a tresty. Práce komise z tohoto období vyvrcholila v roce 1991, kdy byl návrh Kodexu předložen státům k vyjádření jejich stanovisek.

Konečnému výstupu se dostal Kodex až po třech čteních probíhajících ve Valném shromáždění s odstupem několika let v roce 1996. V tomto období se návrh kodexu postupně vrací ke klasickému dělení skutkových podstat na zločin proti míru (zločin agrese), zločiny proti lidskosti a válečné zločiny, doplněné o zločin genocidy a zločiny proti pracovníkům OSN a přidruženému personálu. Zde je potřeba poznamenat, že ještě při prvním čtení návrhu Kodexu, které probíhalo v roce 1991, v něm bylo zaznamenáno a rozpracováno celkem 12 kategorií zločinů. K tomuto výraznému zúžení *ratione materiae* došlo ve snaze získání dostatečné politické vůle k jeho schválení alespoň v nějaké určité podobě. Současně toto demonstruje i to, jaký vliv mají na kodifikaci mezinárodního práva státy a především silní hráči a velmoci.²³

Jak jsme již naznačili, tak Kodex je z dnešního pohledu především v souvislosti se schválením a uvedením v život Mezinárodního trestního soudu již v podstatě mrtvým dokumentem a je zde otázka, jaký má v současnosti praktický význam, případně jakým způsobem by měl koexistovat ve vztahu k Římskému statutu? Původní vizí Kodexu byla ta, že měl upravovat definice zločinů a obecné právní principy, zatímco Římský statut by upravoval otázky procedurální. Osamostatnění a nezávislost Římského statutu, ve kterém jsou samostatně upraveny jednotlivé skutkové podstaty zločinů a má tedy také hmotně právní povahu, která je navíc odlišná a i svým věcným rozsahem neslučitelná od hmotně právní úpravy v Kodexu z něj opravdu mrtvý dokument činí.²⁴ Nicméně ani z dnešního pohledu nelze práci Komise pro mezinárodní právo na Kodexu považovat za zcela zbytečnou. Už jen z toho důvodu,

---

²³ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 49-50.

²⁴ Tamtéž s. 76.

že její činnost významným způsobem přispěla k další teoretické činnosti, bádání a rozvoji mezinárodního trestního práva, její metodologie a v neposlední řadě také stanovení skutkových podstat jednotlivých zločinů.

2.2. Tribunály vytvořené *ad hoc*

V této kapitole bychom se měli vcelku podrobně podívat na *ad hoc* zřízené mezinárodní trestné tribunály, které předcházely a výrazným způsobem také ovlivnily vznik samotného Mezinárodního trestního soudu. Podíváme se především na určitou proměnu v uvažování mezinárodního společenství v období po konci bipolárního konfliktu, konkrétně období 90. let minulého století, které znamenalo pro rozvoj mezinárodního trestního soudnictví zásadní období. Podíváme se postupně na jednotlivé typy těchto *ad hoc* tribunálů v čele s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (dále jen ICTY- *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia*), dále tento tribunál zkusíme srovnat s jeho o rok mladším následovníkem Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (dále jen ICTR- *International Criminal Tribunal for Rwanda*), kdy se pokusíme tyto dvě tělesa srovnat především v otázce jejich jurisdikce (osobní, věcné, časové) a dále také na zvláštní, řekněme hybridní trestní tribunály, které v tomto období spatřily světlo světa.²⁵

Zatímco se na půdě Komise pro mezinárodní právo intenzivně pracovalo a vrcholily přípravy návrhu Kodexu a Statutu mezinárodního trestního soudu, tak se pozornost mezinárodního společenství přenesla na lokální válečné konflikty, které se rozhořely po konci Studené války v devadesátých letech minulého století. Obzvláště dva významné lokální konflikty si žádaly rychlé a efektivní řešení. Jednalo se o krveprolití na území bývalé Jugoslávie, zejména v Bosně a Hercegovině probíhající

---

²⁵ Schabas, W. A.: 2001. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge University Press: Cambridge.s. 35-36.

v letech 1991 až 1995, a dále také o události během krvavé občanské války ve Rwandě a sousedních státech. Oba tyto konflikty byly Radou bezpečnosti OSN označeny jako hrozba pro mezinárodní mír a bezpečnost, a také byly z její strany přijatá řešení. Pro tuto práci bylo zásadní především její rozhodnutí v obou případech zřídit *ad hoc* mezinárodní trestní tribunály, které měly za úkol potrestat zločiny a zvěrstva, která se během těchto konfliktů udála a která výrazně pohoršila světové veřejné mínění. Zřízení těchto *ad hoc* tribunálů má obrovský význam nejen z hlediska spravedlivého potrestání zločinců těchto konfliktů, ale mají také obrovský význam především pro rozvoj mezinárodního práva trestního a také pro vývoj Římského statutu a zřízení Mezinárodního trestního soudu. Oběma tribunálům se přes počáteční kritiku podařilo získat celosvětové uznání a důvěru, přičemž přispěly k rozvoji myšlenky stíhání pachatelů mezinárodních zločinů dle mezinárodního práva a mezinárodního humanitárního práva. Navíc lze předpokládat, že ani po vstupu Římského statutu v platnost nejsou tyto tribunály záležitostí, která by měla být odsunuta na vedlejší kolej a lze i do budoucna předpokládat jejich vznik v nejrůznějších podobách.²⁶

---

²⁶ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 78-77.

2.2.1 *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY)*

Probíhající válečný konflikt, který se rozhořel mezi národy na území bývalé Jugoslávie v letech 1991 až 1995, představoval jedno z nehorších krveprolití na území evropského kontinentu v období po 2. světové válce. Hrůzy a utrpení, která tento konflikt přinesl především civilnímu obyvatelstvu, vyvolávalo i mezi širokou veřejností velké množství emocí a frustraci. Vzhledem k tomu, že se od dob 2. světové války jednalo o jeden z prvních válečných konfliktů přímo na území evropského kontinentu, byla mu věnována mnohem větší pozornost. Přes prvotní podcenění konfliktu v jeho počáteční fázi, neschopnosti mezinárodního společenství dohodnout se na jednotném a účinném postupu postupně stále více diskreditovalo univerzální i evropské instituce a tak bylo potřeba přijmout nějaké vhodné řešení. ICTY vznikl mimo jiné také proto, že státy bývalé Jugoslávie nebyly schopné, nebo ochotné soudně stíhat válečné zločince.²⁷ Jedním z těchto opatření bylo zřízení Statutu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii, k jehož zřízení se vyjádřilo mezinárodní společenství nejprve prostřednictvím rezoluce Rady bezpečnosti č. 808 ze dne 22. února 1993, ve které se vyslovila pro zřízení mezinárodního trestního tribunálu, který by stíhal porušení mezinárodního humanitárního práva.²⁸ Faktickým krokem ke zřízení tribunálu však byla až rezoluce Rady bezpečnosti pozdější a to rezoluce č. 827, jejíž přílohou byl právě Statut ICTY.²⁹

Rada bezpečnosti zřídila ICTY na základě toho, že kvalifikovala zločinné chování účastníků bojů na území bývalé Jugoslávie za hrozbu proti mezinárodnímu míru a bezpečnosti, což provedla dle oprávnění,

---

²⁷ Drakulić, S.: 2004. *Ani mouše by neublížili. Váleční zločinci u soudu v Haagu*. Nakladatelství BB art: Praha. s. 21.

²⁸ Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání*. C. H. Beck: Praha. s. 482.

²⁹ U.N. doc. S/RES/827 z 25. května 1993, Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii

které je zakotveno v kapitole VII Charty OSN. Mezinárodní tribunál je v tomto případě pak považován za pomocný orgán Rady bezpečnosti ve smyslu jejího čl. 29 Charty OSN. Dalšími významnými články pro aplikaci a zřízení Jugoslávského tribunálu jsou ještě čl. 25 Charty OSN, dle kterého se členské státy zavazují přijmout a provést všechna rozhodnutí přijatá Radou bezpečnosti v jejím souladu. Dále dle čl. 103 Charty mají pak závazky plynoucí z Charty přednost při možném střetu s jinými mezinárodněprávními závazky. V tomto případě mají tedy členské státy OSN povinnost tribunály nejen uznat, ale současně mají také povinnost spolupracovat s jejich orgány.³⁰

2.2.1.1 Jurisdikce ICTY

Pro potřeby této práce je jurisdikce chápána v kontextu jako pravomoc a příslušnost tribunálu, nebo soudu. Například v české právní terminologii se tento pojem příliš nepoužívá a rozlišuje se v ní termín pravomoc a příslušnost. V jiných jazycích se běžně oba tyto termíny používají pod termínem jurisdikce (*jurisdiction*), který může podle kontextu označovat pravomoc i příslušnost. Vyjdeme-li z obecné teorie práva, pravomocí se zpravidla rozumí generické označení orgánů oprávněného o věci rozhodovat, kdežto příslušností se rozumí specifické označení tohoto orgánu.³¹ Dále jako příslušnost můžeme rozlišovat pravomoc soudu (věcnou, prostorovou a osobní)³².

2.2.1.2 Jurisdikce *ratione materiae*:

Věcná příslušnost ICTY je upravena v rozsahu čl. 2 až 5 jeho statutu, přičemž tribunál není oprávněn vytvářet nové právo, nýbrž v souladu s právní zásadou *nullum crimen sine lege* aplikuje pouze

---

³⁰ Janda, I.: 1996. Myšlenka mezinárodního trestního soudu. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1996. s. 445.

³¹ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 78.

³² Knapp, V.: 1995. *Teorie práva*. C.H. Beck: Praha. s. 197.

pravidla mezinárodního humanitárního práva, které jsou součástí mezinárodního obyčejového práva. Co se týká jurisdikce *ratione materiae*, tak se její vymezení poněkud liší jak od vymezení této jurisdikce norimberského tribunálu a současně také od toho, jak byly tyto skutkové podstaty vymezeny v rámci Kodexu. Hlavní rozdíl spočívá především v rozdělení válečných zločinů do dvou zcela samostatných kategorií.³³

Ve statutu ICTY tak byly stanoveny **čtyři kategorie zločinů** dle mezinárodního práva. Jsou jimi následující stíhané zločiny:

- **závažná porušení Ženevské úmluvy,**
- **porušení válečného práva a obyčejů,**
- **genocidium,**
- **zločiny proti lidskosti;**

Pojďme se tedy nyní na tyto kategorie zločinů podívat poněkud podrobněji.

Dle čl. 2. statutu jsou to **závažná porušení Ženevských úmluv o ochraně obětí válek z roku 1949**, kterými rozumí: **(1)** úmyslné zabití, **(2)** mučení, nebo nelidské zacházení, včetně biologických experimentů, **(3)** úmyslné způsobení velkého utrpení nebo závažné újmy na životě nebo zdraví, **(4)** rozsáhlé ničení nebo přivlastnění si majetku, jež není ospravedlněno válečnou nutností a je prováděno protiprávně a svévolně, **(5)** donucení válečného zajatce či civilní osoby ke službě v ozbrojených silách nepřátelské mocnosti, **(6)** úmyslné zkrácení válečného zajatce nebo civilní osoby na právu na spravedlivé a řádné soudní řízení **(7)**

---

³³ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s.79.

protiprávní deportace nebo přesídlení civilní osoby nebo její protiprávní věznění, **(8)** braní civilních osob jako rukojmí.³⁴

Je potřeba poznamenat, že čl. 2 statutu ICTY přejímá ustanovení Ženevských úmluv z roku 1949 a pokrývá především čl. III, který je společný všem těmto úmluvám. V tomto ohledu ICTY v podstatě navazuje na odkaz charty Norimberského tribunálu pod vlivem, jehož výsledků byly zmíněné Ženevské úmluvy z roku 1949 vypracovány a schváleny na půdě OSN.

Dle čl. 3. statutu ICTY jsou v demonstrativním výčtu uvedena **porušení zákonů a obyčejů války**: **(1)** používání otráveného střeliva nebo střeliva s úmyslem způsobit zbytečné utrpení, **(2)** svévolné ničení měst a vesnic nebo jejich pustošení neospravedlněné válečnou nutností, **(3)** dobývání nebo bombardování jakýmkoli prostředky nebráněných měst, vesnic, obydlí nebo budov, **(4)** zbavení, ničení nebo svévolné poškození institucí určených náboženským účelům, vzdělávání, umění a vědě, dále historických památek, uměleckých a vědeckých děl, **(5)** pustošení veřejného nebo soukromého majetku;³⁵

Dle čl. 4. statutu ICTY zločin genocidia, jehož definice je doslovně přejata z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia, konkrétně jeho čl. II a III. Rozumějme jím genocidium, spolčení ke spáchání genocidia, přímé a veřejné podněcování ke spáchání genocidia, pokus o spáchání genocidia, účast na genocidiu;³⁶

Zvláštností rovněž je osamostatnění zločinů genocidia, které jak již bylo řečeno, je převzato z úmluvy o trestání genocidia a které během

---

³⁴ Viz čl. 2 Statutu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii;

³⁵ Viz čl. 3 Statutu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii;

³⁶ *Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia* dostupná na <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-genocida.pdf>, 21.4.2013;

norimberského procesu bylo v jeho chartě zařazeno pod zločiny proti lidskosti.

Jako první byl ze zločinu genocidia obviněn policejní důstojník srbské národnosti Goran Jelisič přezdívaný také „*Serb Adolf*“, který byl nakonec odsouzen ke čtyřiceti letům odnětí svobody, ale za jiné zločiny, než byl zločin genocidia. ICTY se k této otázce poprvé vyjádřil v souvislosti se subjektivní stránkou zločinu (*mens rea*). Jedná se o zvláštní úmysl zničit zcela nebo z části některou národnostní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu, který odlišuje genocidu od běžného trestného činu nebo od ostatních zločinů dle mezinárodního humanitárního práva.³⁷

Jen pro doplnění byl první osobou usvědčenou ICTY ze zločinu genocidia Radislav Krstić, v jehož případě pro změnu tribunál v návaznosti na case Jelisič, že plán vedoucí ke spáchání genocidia nemusí být zformulován v předstihu, není nezbytné, aby mezi jeho pojetím a uskutečněním uběhl nějaký čas.

A v poslední řadě je věcná příslušnost soudu *ratione materiae* ICTY vymezena v čl. 5 statutu, jimiž se rozumí zločiny proti lidskosti spáchané během ozbrojeného konfliktu mezinárodního či vnitrostátního charakteru a namířené proti civilnímu obyvatelstvu: **(1)** vražda, **(2)** vyhlazování, **(3)** zotročování, **(4)** deportace, **(5)** uvěznění, **(6)** mučení, **(7)** znásilnění, **(8)** perzekuce z politických, rasových a náboženských důvodů;³⁸

K tomuto článku je potřeba poznamenat jeden zásadní posun a to ten, že na rozdíl od poválečných dokumentů (myšleno 2. světová válka) došlo k osamostatnění této skutkové podstaty, i když požadovaná souvislost s válečným konfliktem tzv. *war nexus* v této chvíli, ještě nebyla

---

³⁷ *Case No IT-98-33. Prosecutor v. Krstić (2 August 2001)*, dostupné na <http://www.icty.org/case/krstic/4>, 22. 4. 2013;

³⁸ Viz čl. 5 Statutu Mezinárodního trestného tribunálu pro bývalou Jugoslávii;

zcela zrušena, ale pouze modifikována v tom smyslu, že nedělá rozdíl mezi ozbrojeným konfliktem vnitrostátním a mezistátním.³⁹

2.2.1.3 *Jurisdikce ratione personae*

Osobní jurisdikce ICTY je v jeho statutu zakotvena pouze ve dvou konkrétních člancích. Těmito články jsou čl. 6 a čl. 7 Statutu. Statut potvrdil princip individuální trestní odpovědnosti, kdy mezinárodní tribunál má podle čl. 6. jurisdikci nad fyzickými osobami, tedy nikoliv nad osobami právníckými, které jsou z odpovědnosti vyloučeny. Individuální odpovědnost tak má každá osoba, která plánovala, podněcovala, spáchala nebo jinak napomáhala při plánování, přípravě nebo provádění zločinů uvedených v čl. 2 až 5. Statutu. Dalším principem týkající se trestní odpovědnosti je ten, že ani úřední postavení obviněného ho nezbavuje trestní odpovědnosti a není dokonce ani polehčující okolností. Pokud zločin spáchal podřízený, tak neznamená, že by jeho nadřízený neměl být veden k trestní odpovědnosti, ale pouze za situace, kdy tento nadřízený o situaci věděl nebo mohl vědět, že jeho podřízený hodlá spáchat nebo spáchal výše uvedený zločin a nepřijal nezbytná a přiměřená opatření k zabránění takovým činům, nebo jejich potrestání. Dokonce ani skutečnost, že dotyčná osoba jednala na rozkaz ať už vlády, nebo nadřízeného, ji nezbavuje trestní odpovědnosti, ale v tomto případě se může jednání na základě rozkazu považovat za polehčující okolnost.⁴⁰

ICTY má právo stíhat nejen občany bývalé Jugoslávie, ale i o příslušníky jakéhokoliv jiného státu, případně také osoby bez státní příslušnosti.⁴¹

---

³⁹ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s.80-81.

⁴⁰ Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání*. C. H. Beck: Praha. s 482-483.

⁴¹ Viz čl. 6 a čl. 7 Statutu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii

2.2.1.4 Jurisdikce Ratione loci a ratione temporis

Co se týká časové působnosti tribunálu, tak ta je určena pro zločiny, které byly spáchané po 1. lednu 1991. Jak jsme již uvedli na začátku této kapitoly, tak ICTY byl založen teprve v roce 1993 v době, kdy již došlo ke značnému krveprolití mezi stranami konfliktu a některé zločiny již byly spáchány. Také z tohoto důvodu ICTY nebylo omezeno nějakým časovým úsekem délky svého působení, tak jak tomu bylo později zvykem například u mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu (dále jen ICTR).

Co se týká místní příslušnosti, tak ten je upraven v čl. 8 statutu a jedná se o zločiny spáchané na území, ve vzdušném prostoru a územních vodách bývalé Socialistické federativní republiky Jugoslávie.

2.2.1.5 Postavení tribunálu vůči národním soudům

Odpověď na otázku jaké je postavení ICTY vůči vnitrostátním soudům je zakotvena v čl. 9 odst. 2 statutu a to tak, že ICTY má ve vztahu k národním soudům, či tribunálům jednoznačně postavení konkurující (souběžnou). Jinými slovy má ICTY primát (*primacy*) před těmito soudy. Mimochodem toto byla jedna z námitek obhajoby ve věci Tadić, kterou nastíníme níže. Jinými slovy tribunál je oprávněn převzít stíhání dané osoby a místní soudy jsou zcela podřízeny jeho jurisdikci. V souvislosti s těmito principy je na místě zmínit také právní zásadu *ne bis in idem*, která je zde oproti jejímu obecnému užívání poněkud deformovaná a v souvislosti s ICTY v podstatě znamená, že je vyloučeno, aby osoba, která byla souzena před Mezinárodním tribunálem za vážné porušení humanitárního práva byla opětovně souzena za tyto činy před národním soudem. Naopak osoba, která byla pro stejný čin souzena před národním soudem, může být posléze souzena Mezinárodním tribunálem za předpokladu, že čin, pro který byla souzena, byl charakterizován jako běžný trestný čin, nebo národní soud nesoudil tuto

osobu nestranně a nezávisle, či jednání národního soudu mělo směřovat k ochraně obviněného před mezinárodní trestní odpovědností. Nejvyššími tresty, které tribunál ukládá, jsou tresty odnětí svobody a nikoliv trest smrti

2.2.1.6 Případ Tadić

Tento judikát ICTY lze pro úplnost zmínit. Je to jeden z prvních judikátů ICTY ve kterém se tribunál musel vyrovnat hned s několika zásadními otázkami týkající se především jeho legitimacy. Nemá smysl se v rámci této práce zabývat jurisprudenčními debatami a argumenty, které soudci tribunálu ve svém rozhodnutí použily, ale současně tento zcela zásadní judikát nelze ani opomenout. Pro úplnost ještě poznamenejme, že Duško Tadić byl bosenský Srb, regionální politický představitel v oblasti Prijedor, který byl tribunálem odsouzen za zločiny proti lidskosti, porušení Ženevských úmluv a dále také zločinů proti civilnímu obyvatelstvu. Jeho případ je ovšem zajímavý a pro samotný ICTY zásadní zcela z jiných hledisek.⁴²

Obhajoba Duška Tadiće vznesla v průběhu řízení tři zcela zásadní námitky týkající se za prvé nezákonnosti řízení před Mezinárodním trestním tribunálem, dále napadala neoprávněnost priority (*primacy*) tohoto tribunálu před národními soudy a jako třetí námitku uvedl nedostatek věcné příslušnosti tribunálu.⁴³

Jak jsme již naznačili, tak nemá smysl se vzhledem k charakteru práce detailněji zabývat, jakým způsobem se tribunál s těmito námitkami vypořádal, nicméně pojďme si alespoň stručně nastínit úvahu soudu k první části námitek. K první námitce soud odvodil z obecného mezinárodního práva, že má kompetence rozhodovat o své kompetenci.

---

⁴² Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 90.

⁴³ Rozhodnutí ve věci Tadić (*Tadić v Prosecutor*) dostupné na <http://www.icty.org/sid/7537>, 22. 4. 2013;

Obecné mezinárodní právo totiž přiznává možnost každému smírčímu nebo soudnímu tribunálu tuto kompetenci, ačkoliv není výslovně uvedena v zakládajícím dokumentu. Současně zde pro legalitu tribunálu platí to, co jsme již naznačili výše, když jsme hovořili o zřízení mezinárodního trestního tribunálu dle Charty OSN, konkrétně její kapitoly VII, kdy takovýto tribunál může Radě bezpečnosti sloužit jako jakýsi pomocný orgán.⁴⁴ K dalším námitkám soudci použili celkem tři interpretačních metod, pomocí kterých se jim podařilo se s ostatními námitkami vyrovnat a tak v podstatě obhájit legitimitu ICTY.⁴⁵

2.2.2 *International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR)*

Stejně jako krvavé události v Evropě vedly mezinárodní společenství ke zřízení mezinárodního tribunálu v bývalé Jugoslávii, stejně tak velice krvavá občanská válka v africké Rwandě a okolních státech vedla Radu bezpečnosti ke zřízení podobného tribunálu, který dostal za úkol vypořádat se zvěrstvy a porušováním mezinárodního trestního práva v tomto regionu. Během občanské války, která probíhala ve Rwandě, ale také na území sousedních států došlo během etnických a kmenových střetů mezi příslušníky Hutuů a Tutsiů k masivnímu vyvražďování příslušníků těchto kmenů a konflikt si vyžádal celkovou bilanci přibližně půl milionu mrtvých a přes dva miliony uprchlíků.⁴⁶

Tento mladší bratříček jugoslávského tribunálu, jehož vznik se datuje ke konci roku 1994 je ICTY do velké míry z logických důvodů inspirován. Nicméně můžeme i zde nalézt zásadní odlišnosti a to především v oblasti jeho jurisdikce a také například časové působnosti.

---

⁴⁴ Šturma, P.: 1996. Jurisdikce Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (K prvnímu rozsudku ve věci Tadić), *Právní rozhledy* 9/1996; s. 115-116.

⁴⁵ Guelff, R. ; Roberts, A.: 2000. *Documents of the Laws of War*. Oxford University Press: New York. s. 67-70.

⁴⁶ Eichler, J.: 2007. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 62-63.

ICTR byl zřízen na popud Rady bezpečnosti OSN rezolucí č. 995 z 8. 11. 1994 s výlučným úkolem soudit osoby odpovědné z činů genocidy a dalších závažných porušení mezinárodního humanitárního práva, spáchaných na území Rwandy, a rwandské občany odpovědné z takových činů a porušení spáchaných na území sousedních států mezi 1. lednem a 31. prosincem roku 1994. Statut rwandského tribunálu byl přijat stejně jako v případě ICTY jak příloha rezoluce č. 995/1994.⁴⁷

Pro tuto rezoluci pro zajímavost hlasovali vyjma Číny, která absentovala, všichni členové Rady bezpečnosti s výjimkou Rwandy⁴⁸. Ta v té době shodou okolností zasedala v Radě bezpečnosti jako její nestálý člen. Hlavním důvodem, proč Rwanda nepodpořila rezoluci Rady bezpečnosti č. 995, jejíž součástí byl také Statut ICTR, bylo umístění sídla tribunálu mimo území Rwandy do sousední Tanzánie a další významnou otázkou byla nemožnost uložení trestu smrti, který je zakotven v právním řádu tohoto státu.⁴⁹

---

⁴⁷ Dokument *UN Doc. S/RES/995* z 8.11.1994;

⁴⁸ Bílková, V.: 2007. Úprava vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu. Praha. s. 43.

⁴⁹ <http://www.e-ir.info/2012/01/19/international-courts-and-the-domestic-judiciary-in-africa/>, 20.4.2013;

2.2.2.1 Srovnání ICTY a ICTR

Zásadní rozdíly, jak jsme již naznačili, mezi oběma trestními tribunály byly především v rozsahu jejich jurisdikce a to konkrétně především v jejich *ratione materiae*. Statut ICTR má v sobě obsaženy pouze tři kategorie zločinů. Jedná se o následující zločiny zakotvené v čl. 2-4:

- **čl. 2 statutu ICTR zločin genocidy:** je shodný podobně jako v čl. 4 statutu ICTY s Úmluvou o zabránění a trestání zločinů genocidia z roku 1948.

- **čl. 3 statutu ICTR zločiny proti lidskosti:** opět shodně definovaný jako čl. 5 statutu ICTY jen s tím rozdílem, nicméně zásadním, že statut tribunálu pro Rwandu definitivně opouští požadovanou souvislost spáchání těchto zločinů s ozbrojeným konfliktem (*war nexus*).⁵⁰ Toto odůvodnění má určitou logiku, jelikož zločiny proti lidskosti, jako je například genocida, nemusí být v žádném případě spáchány během konfliktu, ale i mimo něj.⁵¹

- **čl. 4 statutu ICTR porušení článku III. společného Ženevským úmluvám a Dodatkového protokolu II:** Tento článek je tím, který se nejzásadněji liší od toho, jakým způsobem je vymezen statut ICTY. Lze říci, že se Rada bezpečnosti pokusila tento článek přizpůsobit faktickému stavu ve Rwandě a okolních státech, na jejichž území se zločiny děly a tudíž tento článek upravila na podmínky vnitřního konfliktu, kterým občanská válka ve Rwandě byla. Došlo tak k faktickému rozšíření tohoto článku oproti obdobnému článku Tento **čl. 4 statutu ICTR** obsahuje demonstrativní výčet jednání, které naplňují ustanovení výše jmenovaných úmluv. Jsou jimi: **(1)** útoky proti životu, zdraví, fyzické či

---

⁵⁰ Guelff, R. ; Roberts, A.: 2000. *Documents of the Laws of War*. Oxford University Press: New York. s. 481-483.

⁵¹ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 100.

duševní integritě osob, zejména vraždou a krutým zacházením jako je mučení, zmrzačení nebo jakákoliv forma tělesných trestů, (2) kolektivní tresty, (3) braní rukojmí, (4) teroristické činy, (5) útoky proti osobní důstojnosti, zejména pokořující nebo ponižující zacházení, znásilnění, nucená prostituce nebo jakákoli forma útoku v sexuální oblasti, (6) plenění, (7) ukládání trestů a vykonávání poprav bez předchozího rozsudku vyhlášeného řádným soudem, poskytujícím veškeré záruky soudního řízení, které jsou uznávány civilizovanými národy jako nezbytné, (8) hrozby ke spáchání jakéhokoliv z výše uvedených činů.⁵²

2.2.2.2 Jurisdikce *ratione personae*, *ratione loci* a *ratione temporis*

Pokud hovoříme v souvislosti se srovnáním ICTR a ICTY o dalších aspektech, tak zcela jistě stojí za zmínku také další odlišnosti spočívající v jejich jurisdikci.

Co se týká místní příslušnosti, tak jurisdikce tohoto tribunálu se vztahuje nejen na území Rwandy včetně jejího zemského a vzdušného prostoru, ale dále i na území sousedních států, pokud se jedná o zločiny, které na jejich území spáchali rwandští státní příslušníci.⁵³

Ratione personae je podobně jako u ICTY vymezena na fyzické osoby, přičemž i zde logicky platí princip individuální trestní odpovědnosti osob. Časová příslušnost je na rozdíl od jugoslávského tribunálu omezena časově a to na činy spáchané od 1. ledna do 31. prosince 1994. Právě během tohoto období dochází ke spáchání těch nejhorších zločinů, které byly následně před tribunálem souzeny.

Co se týká nadřazenosti, respektive přednosti ICTR před národními soudy i zde lze najít drobnou odlišnost. Dá se říct, že tento princip vyjádřený zásadnou *ne bis in idem*, platí obdobně, nicméně ve Rwandě

---

⁵² Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu viz U.N. doc. S/RES/955, z 8. listopadu 1994;

⁵³ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 102.

vzhledem k velkému množství obviněných dochází současně s ustanovením ICTR také tradiční africké soudy, které se nazývaly *Gacaca*. Nejedná se o soudy v pravém slova smyslu, tak že by byly složeny z právníků a profesionálů, ale jejich obsazení se skládalo z obyčejných občanů- neprávnicků, kteří měli rozhodovat o pachatelích méně závažných trestných činů. Tyto kvazi-soudní tělesa byly zřízeny především kvůli snaze co nejrychleji ulevit náporu ve rwandských věznicích a ve snaze dostat určité formě spravedlnosti, i když ve zcela primitivních podmínkách.⁵⁴

Co se týká zhodnocení činnosti ICTR, tak jako pozitiva lze jednoznačně považovat to, jak hladce se tento tribunál podařilo zřídit, zajistit jeho financování ze strany OSN. Dalším pozitivem je bezpochyby množství judikátů, které přispěly k rozvoji mezinárodního trestního práva a to především detailním rozбором zločinu genocidy ve vztahu k vnitrostátnímu ozbrojenému konfliktu, nebo samotné definice ozbrojeného konfliktu.⁵⁵

Naopak mezi negativa, jak potvrdil i jediný český zástupce v tomto tribunálu a v současnosti na konci roku 2012 zvolený soudce ICC Robert Fremr, lze zařadit především složitost některých procedurálních otázek, odtrženost od obětí, omezená kapacita a finanční náročnost a zdlouhavost řízení. Ne všechny případy bylo z těchto důvodů možno projednat ve vymezeném časovém termínu.⁵⁶

Dalším dílem kritiky, který nelze opomenout a který platí obecně pro tvorbu *ad hoc* tribunálů je tzv. selektivní spravedlnost (otázka proč

---

⁵⁴ <http://www.africa.ufl.edu/asq/v8/v8i1a4.htm>, 21.4.2013;

⁵⁵ Bílková, V.: 2007. Afrika: laboratoř mezinárodního trestního soudnictví. *Mezinárodní politika*, č. 5, 2007, s. 17.

⁵⁶ Rozhovor s bývalým soudcem ICTR Robertem Fremrem pro ČT24 dostupný na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/190376-fremr-mezinarodnimu-trestnimu-soudu-chci-prinest-novy-vitr/> 20. 4. 2013;

nebyly podobné tribunály zřizovány také v souvislosti s jinými konflikty, jako byla Kambodža a „pole smrti“⁵⁷, a také je otázkou vliv Rady bezpečnosti na činnost a vymezení těchto tribunálů. Ty se pak mohou, i když dle mého názoru velice omezeně, stávat určitým politickým nástrojem v rukou velmocí. Nicméně oproti kritice tzv. *Siegerjustiz*, která zaznívala v souvislosti s Norimberským procesem tyto *ad hoc* tribunály vykazují mnohem vyšší kvalitu z pohledu soudnictví a dokážou být zárukou mezinárodní spravedlnosti.

2.2.3 Hybridní soudní tělesa Sierra Leone a Východní Timor

Kromě výše zmíněných Mezinárodní trestních tribunálů zřízených *ad hoc* na základě rezolucí Rady bezpečnosti, které významně přispěly k rozvoji mezinárodního trestního soudnictví lze v průběhu devadesátých let minulého století zaznamenat ještě dalších několik typů speciálních trestních tribunálů, které se ovšem od výše zmíněných ICTR a ICTY do značné míry liší. Jedná se především o odlišnosti v tom, jakým způsobem byly zřízeny a dále také můžeme nalézt podstatné rozdíly i v jejich jurisdikci. Stejně, jako u dvou předchozích se jednalo o reakci na zločiny a porušení mezinárodního práva během jednotlivých válečných konfliktů.

2.2.3.1 Zvláštní soud pro Sierra Leone (SCSL Special Court for Sierra Leone- Zvláštní soud pro Sierra Leone)

Dalším konfliktem, který si vyžádal zřízení speciálního trestního tribunálu, byl konflikt v další z afrických zemí, který se odehrával v letech 1991-2002 mezi vládními jednotkami a povstanci z Revoluční sjednocené fronty (*Revolutionary United Front* - RUF). I přesto, že se v průběhu konfliktu objevily také dvě mírové dohody, kdy k první došlo již v roce 1996 v Abidjanu a druhou z nich byla dohoda z Lomé z července 1999, tak se konflikt opět rozhořel a definitivně byl ukončen až v roce 2002. K charakteru konfliktu je třeba doplnit, že se jednalo o velice krvavý

---

⁵⁷ <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=832/>, 20. 4. 2013;

vnitrostátní konflikt, který byl charakterizován především velkým množstvím sexuálně orientovaných zločinů včetně znásilňování a zotročování žen, dále také tím, že v tomto konfliktu bojovalo až 70% dětských vojáků.⁵⁸

I přesto, že Sierra Leone je z jedné ze zemí, která ratifikovala Římský statut, tak vzhledem k tomu, že ten může stíhat zločiny až po jeho schválení od roku 1998, bylo nezbytné, aby byly zločiny, které se během tohoto konfliktu udály, stíhané pomocí speciálního soudního tělesa. Vzhledem k tomu, že se v podobné situaci víceméně osvědčil ICTR pro souzení zločinů ve Rwandě, tak se tento rwandský tribunál stal jakýmsi vzorem i pro SCSL. V některých případech přejímá jak skutkové podstaty některých trestných činů před ním souzených, anebo zcela přejal od ICTR důkazní a procesní řád.⁵⁹

Na začátku této kapitoly jsme hovořili o tom, že se ovšem nejedná o klasický tribunál, jaký jsme popsali v předešlých dvou případech, tedy při zřízení ICTY v bývalé Jugoslávii a rwandského ICTR. Ke zřízení SCSL došlo totiž na popud prezidenta Sierra Leone Kabbaha, který požádal Radu bezpečnosti OSN o zřízení mezinárodního trestního tribunálu, který by byl schopen přivést před tento soud pachatele zločinů, které se v jeho zemi udály. Rada bezpečnosti s tímto krokem souhlasila a následně v roce 2000 pověřila tehdejšího generálního tajemníka OSN Kofiho Annana na základě rezoluce č. 1315 (2000), aby s vládou Sierra Leone sjednal příslušnou mezinárodní smlouvu, jejíž přílohou se měl stát Statut Zvláštního soudu pro Sierra Leone. Tato smlouva byla nakonec úspěšně ratifikována v roce 2002.

---

⁵⁸ Human Security Report 2005: *War and Peace in the 21st Century*. New York: Oxford University Press, 2005. s. 114.

⁵⁹ Bílková, V.: 2007. Afrika: laboratoř mezinárodního trestního soudnictví. *Mezinárodní politika*, č. 5, 2007, s. 17- 18.

SCSL je tedy podobně, jako byl tehdy Norimberský tribunál zřízen mezinárodní smlouvou, na rozdíl od předchozích dvou popisovaných *ad hoc* tribunálů, které byly zřízeny na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN dle kapitoly VII jako pomocné těleso. Toto je v podstatě první zvláštnost a jeden ze znaků, proč je tento tribunál označován jako hybridní. Dalšími jeho znaky jsou například ty, že SCSL má na rozdíl od ICTY nadřazenost pouze ve vztahu k vnitrostátním soudům Sierra Leone a nikoliv vůči třetím zemím, které nemají vůči němu povinnost spolupracovat a vydávat tak například své občany, či jiné zločince. Toto omezení se nejvíce negativně projevilo během snahy stíhat asi nejznámějšího ze všech zločinců a to bývalého prezidenta Libérie Charlese Taylora, který měl díky dodávkám zbraní povstalcům významný vliv na konflikt v Sierra Leone a kterého se nakonec nepodařilo před tento soud dostat⁶⁰.

Pojďme se nyní podívat na jurisdikci tohoto soudu a to nejprve na *ratione materiae*. Před tímto soudem jsou z hlediska věcné příslušnosti stíhány následující kategorie zločinů dle mezinárodního práva. Jsou jimi:

- *Zločiny proti lidskosti*
- *Válečné zločiny*
- *Zločiny dle vnitrostátního práva Sierra Leone*

Vzhledem k tragickým rozměrům sexuálních zločinů páchaných během tohoto konfliktu jsou do příslušnosti *ratione materiae* podřazeny pod zločin znásilnění také další skutkové podstaty sexuálně motivovaných trestných činů, jako například sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství a jakákoliv jiná forma sexuálního násilí. Co se týká válečných zločinů, tak ty jsou rozděleny ve Statutu dále do dvou dalších skupin. V rámci věcné pravomoci tohoto soudu není stíhán zločin

---

⁶⁰ V současnosti je ovšem Charles Taylor stíhán před Mezinárodním trestním soudem v Haagu;

genocidy a to vzhledem k tomu, že nebyly nalezeny žádné důkazy o tom, že se tento zločin na území Sierra Leone stal.⁶¹

První skupinu tvoří porušení článku III společného Ženevským úmluvám a Dodatkového protokolu II, přičemž jejich vymezení bylo do Statutu SCSL doslovně převzato z čl. 4 Statutu ICTR a to vzhledem k tomu, že se stejně jako ve Rwandě jednalo o vnitrostátní konflikt a tudíž byla přejata stejná pravidla mezinárodního humanitárního práva. Druhou skupinou válečných zločinů jsou zločiny, které jsou vymezeny v čl. 4 Statutu SCSL a jedná se o tyto zločiny: **(1)** úmyslné vedení útoků proti civilnímu obyvatelstvu jako takovému nebo proti jednotlivým civilistům, kteří se neúčastní nepřátelských akcí; **(2)** úmyslné vedení útoků proti personálu, zařízením, materiálu, jednotkám nebo vozidlům podílejícím se na humanitární pomoci či mírové misi v souladu s Chartou OSN, pokud mají nárok na ochranu poskytovanou civilistům a civilním objektům podle mezinárodního práva ozbrojených konfliktů; **(3)** odvody či nábor dětí mladších 15 let do ozbrojených sil, či skupin nebo jejich využívání k aktivní účasti na nepřátelských akcích;

Jak bylo naznačeno výše v textu, tak konflikt v Sierra Leone se vyznačoval obzvláště vysokým počtem mladistvých vojáků působících v ozbrojených složkách povstalců. Jejich počet dosahoval až 70% ze všech bojovníků. Tito mladí lidé často pod vlivem drog, nebo pod pohrůžkou zmrzačení, či zabití členů rodiny bojovali v průběhu tohoto konfliktu. K tomuto tématu v souvislosti s jurisdikcí SCSL je potřeba doplnit, že hranice pro stíhání před soudem je rovněž stanovena pro tyto mladistvé osoby v rozmezí 15-18 let. Kofi Annan rozhodnutí zda takto nízkou věkovou hranici stanovit označil za velmi těžké morální dilema.⁶²

---

⁶¹ Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání.* C. H. Beck: Praha. s 488.

⁶² Válek P.: 2009. *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva.* C. H. BECK: Praha. s. 14-15.

Na druhou stranu jedním z velkých přínosů tohoto tématu z hlediska mezinárodního trestního soudnictví je právě to, že zpřesnil pravidla zákazu náboru dětských vojáků.⁶³

2.2.3.2 *Ratione personae, ratione loci a ratione temporis:*

Osobní jurisdikce SCSL byla stanovena oproti předchozím ad hoc tribunálům značně úžeji a to se zaměřením na hlavní pachatele konfliktu, kterých bylo obviněno pouze jedenáct. Otázkou zůstává, zda je tento počet dostatečný a zda nedojde k tomu, že by někteří důležití zločinci mohli uniknout.

Územní příslušnost SCSL byla omezena na zločiny páchané na území Sierra Leone a časová působnost je vymezena první neúspěšnou mírovou dohodou, tedy dohodou z Abidjanu z 30. 11. 1996. Činnost a ukončení tribunálu se předpokládalo do roku 2010, ale činnost zatím definitivně ukončena nebyla. Jedním z důvodů může být také způsob financování tohoto soudu, které bylo několikrát předmětem kritiky. Tím, že SCSL stojí mimo strukturu OSN, tak se nemůže zcela spoléhat na pravidelné financování z jejího rozpočtu, ale je dokázán na darování financí na jeho činnost.⁶⁴

Soud se skládá ze dvou soudních senátů, odvolacího senátu, dále úřadu prokurátor a kanceláře soudu. Hlavním znakem jeho hybridnosti je především způsob jmenování soudců a jejich složení v jednotlivých senátech. Zde je dle čl. 12 podmínka, že v každém senátu musí zasedat alespoň jeden soudce jmenovaný vládou Sierra Leone a dva soudci jmenovaní generálním tajemníkem OSN. V odvolacím senátu musí být tento poměr 2:3 ve prospěch soudců jmenovaných generálním

---

⁶³ Bílková, V.: 2007. Afrika: laboratoř mezinárodního trestního soudnictví. *Mezinárodní politika*, č. 5, 2007, s. 17.

⁶⁴ Válek P.: 2009. *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva*. C. H. BECK: Praha. s. 15.

tajemníkem. Ovšem u jmenování soudců má vždy poslední slovo vláda Sierra Leone.

SCSL je i přes svou podobnost a inspiraci původními *ad hoc* tribunály a to především ICTR přeci jen více mezinárodní z hlediska svého obsazení a nikoliv z hlediska svého rozsahu. Jedná se o zajímavý smíšený systém trestního soudnictví se svými výhodami a nevýhodami.

2.2.4 Ostatní trestní tribunály:

V předchozí části této obsáhlé kapitoly jsme popsaly z hlediska vývoje mezinárodního trestního soudnictví, principy a strukturu fungování asi zcela zásadních a také nejčastěji uváděných trestních tribunálů a soudů. Samozřejmě se nejedná o jediné a osamocené příklady, ale systém mezinárodního trestního soudnictví ještě doplňují také další hybridní tribunály zřizovány rovněž *ad hoc* ke konkrétním konfliktům a ušité na míru jak v rozsahu své jurisdikce a financování, složení soudců a legitimacy. Předtím, než se pokusíme tyto typy soudních těles nějakým způsobem shrnout, tak je potřeba zmínit alespoň krátce také další soudní tribunály, které jsou svou povahou také hybridní a nejčastěji ustanovené na základě sjednaných mezinárodních smluv. Za zmínku zcela jistě stojí například *Tribunál pro stíhání zločinů spáchaných během vlády Rudých Khmérů v Kambodže* schváleného místním senátem v roce 2001 a založeného v roce 2003⁶⁵.

Dále to byl například *Zvláštní tribunál pro Libanon* založeným také na základě dvoustranné smlouvy mezi OSN a Libanonem, k jejímuž vypracování dala podnět Rada bezpečnosti na základě její rezoluce č. 1757 ze dne 30. května 2007. V neposlední řadě se ještě také uvádí činnost dvou méně známých tribunálů, které jsou ovšem také odlišné od

---

⁶⁵ Šturma, P.: 2004. K problémům plurality soudobých mezinárodních trestních tribunálů *ad hoc*. Právní fórum. 2004, č. 4, s. 134

předešlých modelů a to jsou dva tribunály, které působí v rámci soustavy běžných vnitrostátních soudů a byly založeny v rámci peacekeepingových misí OSN na Východním Timoru (UNTAET) s cílem soudit trestné činy, kterých se dopustily indonéská vojska během snahy podmanit si Východní Timor, anebo trestní soudy (vnitrostátní s mezinárodními soudci) zřízené v rámci mise OSN UNMIK v Kosovu. Zřízení těchto soudů s mezinárodním zastoupením bylo rozhodnuto na základě rezoluce rady bezpečnosti č. 1244/1999 a mají stíhat trestné činy jak dle mezinárodního, tak i vnitrostátního práva.⁶⁶

2.2.4.1 Východní Timor

Konflikt nebo spíše ozbrojené násilí ze strany indonéských vojsk, které násilím obsadili tento velice malý stát a terorizovali jeho obyvatelstvo. Během velice krátkého času poté co indonéská armáda vpadla do země, došlo k vyvraždění téměř 60 000 Timořanů. Masakry obyvatelstva neustaly ani poté a pokračovaly v podstatě celou dobu přítomnosti Indonésie. Celkový odhad obětí se počítá na 200 000, přičemž v tomto období měl Východní Timor přibližně 850 000 obyvatel. Tento konflikt je brán také jako určité selhání velmocí a OSN, která nedokázala masakrům obyvatelstva včas a efektivně zabránit. Celý konflikt měl z určitého pohledu také náboženský charakter a to proto, že indonéští vojáci podílející se na čistkách Timořanů byli z větší části muslimové a jejich oběti často křesťané.⁶⁷

2.2.4.2 Zvláštní soudy pro Východní Timor:

2.2.4.2.1 *Ratione materiae*

Stíhá zločiny genocidy, válečné zločiny, zločiny proti lidskosti obzvláště zaměřené na stíhání zločinů jako vražda, mučení a sexuální trestné činy.

---

⁶⁶ <http://politicsofjustice.wordpress.com/2011/02/07/are-hybrid-courts-necessary/>, 22. 4. 2013.

⁶⁷ Nálevka, V. 2000. Světová politika ve 20. století. Nakladatelství Aleš Skřivan ml.: Praha 259-260.

2.2.4.2.2 *Ratione temporis*

Na trestné činy spáchané mezi 1. lednem a 25. říjnem 1999.

2.2.4.2.3 *Ratione personae*

Fyzické osoby přičemž jeho pravomoc není omezena občanstvím.

2.2.4.2.4 *Složení soudu*

Senát je složen z jednoho mezinárodního soudce a dvou soudců pocházejících z Východního Timoru. Řídí se při svém rozhodování indonéským právem, za podmínek, že není v rozporu s příslušnými mezinárodněprávními ustanoveními.

2.3. Shrnutí kapitoly

Na závěr lze k této vcelku rozsáhlé kapitole, která je ale z pohledu pozdějšího nahlížení na tvorbu a vyjednávání ICC v podstatě nezbytná, potřeba zcela vážně prohlásit, že tvorba těchto *ad hoc* mezinárodních tribunálů a to především toho prvního pro bývalou Jugoslávii představují určitý zcela zásadní přelom pro pozdější vývoj mezinárodního trestního soudnictví a to především pro samotný vývoj a realizaci ICC. Judikatura těchto výše popsaných tribunálů významně přispěla k rozvoji mezinárodního humanitárního práva.

3. Římský statut a jeho uvedení v život:

V průběhu 90. let minulého století dochází především díky vcelku úspěšné činnosti a zřízení *ad hoc* mezinárodních trestních tribunálů k obnovenému zájmu o vytvoření stálého trestního soudu. Díky ukončení bipolárního konfliktu a určité proměně politické situace přestalo být praktické uvedení v život univerzálního a stálého trestního soudního tělesa v život pouhou chimérou, ale mezinárodní společenství se touto otázkou začalo velice vážně zabývat. Reakcí proměny postoje mezinárodního společenství na tento deficit se projevilo již v průběhu roku 1990, kdy Valné shromáždění opakovaně pomocí svých rezolucí 45/41 (28. 11. 1990) a 46/54 (9. 12. 1991) vyzvalo kodifikační komisy v rámci Komise pro mezinárodní právo OSN, aby se mnohem intenzivněji začala zabývat otázkou návrhů na zřízení Mezinárodního trestního soudu (dále jen ICC- *International Criminal Court*).⁶⁸

Na základě tohoto impulsu a jednotlivých impulsů Komise pro mezinárodní právo zintenzivnila svou kodifikační činnost a již v roce 1994 předložila konečný návrh statutu pro tento stálý trestní soud, reflektující písemné připomínky a ve stejném roce ho také přijala za svůj. Valné shromáždění pak přibližně v polovině roku 1995 stanovila *ad hoc* výbor, který začal na základě návrhu statutu vzešlého ze zasedání Komise pro mezinárodní právo řešit jeho samotné uvedení v život. V roce 1996, tedy po necelém roce jednání *ad hoc* výboru při Valném shromáždění byla zřízen tzv. Přípravná výbor (dále jen *PrepCom- Preparatory Committee*) pro Mezinárodní trestní soud. PrepCom byla zvláštním tělesem, které bylo složeno ze zástupců států, nevládních organizací a dalších mezinárodních organizací. Ještě v prosinci roku 1996 PrepCom připravil velice podrobnou zprávu, kterou předložil Valnému shromáždění a to mu

---

⁶⁸ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 117.

prodloužilo jeho mandát až do roku 1998 s jasným cílem připravit již konsolidovaný text, který by mohl být předložen diplomatické konferenci. Z množství jednotlivých zasedání pak vzešel v lednu 1998 tzv. Zutphenský návrh o 99 člancích, který v podstatě určil základní body pro jednání na pozdější konferenci v Římě. Cesta k Římskému statutu tak byla otevřena a vydlážděna.⁶⁹

3.1. Římská konference:

Samotné nejdůležitější setkání týkající se ICC se konalo během Diplomatické konference zplnomocněných zástupců ke zřízení Mezinárodního trestního soudu, která je častěji dle místa konání nazývána jako tzv. Římská konference. Pro konferenci bylo stanoveno datum konání se začátkem od 15. 6. 1998 a nakonec po dlouhých a velice dramatických jednáních trvajících s drobnými přestávkami téměř měsíc, byla ukončena 17. 7. 1998 úspěšným přijetím Statutu. Pro úplnost ještě doplníme, že se konference odehrávala v sídle FAO (*Food and Agriculture Organization of the United Nations*) a zúčastnilo se ji celkem 160 delegátů z celého světa a současně bylo generálním tajemníkem OSN pověřeno kolem 130 nevládních organizací, aby se jednání v Římě také účastnily.⁷⁰

Podkladem pro jednání konference byl zmiňovaný Zutphenský návrh, který představoval styčné body a základy pro tvorbu ICC.⁷¹

Předtím než se pustíme do podrobného rozboru jednotlivých bodů, které byly z pohledu jednání na Římské konferenci zásadní, tak je vhodné zmínit jednotlivé skupiny států z pohledu toho, jakým způsobem se během této konference jednali a jaký model ICC během jednání

---

⁶⁹ <http://www.iccnw.org/?mod=zutphen>, 21: 4. 2013;

⁷⁰ van der Vyver, J.: 2003. Civil society and the International Criminal Court. *Journal of Human Rights*, 3, s. 428.

⁷¹ Šturma, P.: 2002. Definice zločinů a dalších hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*, č. 2/2002, s. 45.

podporovaly. I přesto, že obecně myšlenka stálého a univerzálního trestního soudu byla velice podporována a to i napříč mezinárodním společenstvím. V podstatě se nenašel žádný stát, který by byl od chvíle znovuoobnovení jednání výrazně proti, tak samotné jednání na konferenci bylo dramatické a až do poslední chvíle byl jeho výsledek nejistý. Během římských vyjednávání se státy zformovaly přibližně do tří aktivních koalicí, přičemž pro nás budou významné především dvě.

První skupinu tvořily tzv. **konzervativní státy**, mezi které lze zařadit například Mexiko, Indii a Nigérii. Z jejich pohledu bylo největším problémem jejich pocit ztráty části suverenity ve chvíli, kdy by byl ICC ustaven a jejich postoj lze charakterizovat jako názor blízký druhé skupině, kterou si nyní představíme.

Druhou skupinu tvořily odpůrci ICC a jeho Statutu v té podobě v jaké byl nakonec přijat, které lze označit, jako **státy omezující**. Do této skupiny se zformovaly především stálí členové Rady bezpečnosti, v čele s USA, Ruskem, Francií a Čínou, ale také dalšími státy, převážně arabskými, nebo také například Izrael. Jejich hlavním cílem byla snaha zachovat i nadále výsadní postavení Rady bezpečnosti a nechtěly dopustit její omezování. V podstatě zastávaly myšlenku ICC, který bude více omezen ve své samostatnosti a bude pod vlivem Rady bezpečnosti a států.

Konečně **třetí skupinu** tzv. **like-minded states** (podobně smýšlejících států) tvořily převážně členové EU, státy střední a východní Evropy, státy Commonwealthu a také většina afrických zemí. Tato skupina států byla vytvořena účelově *ad hoc* a byla jednoznačně nejpočetnější. Jejím cílem byla snaha podpořit koncepci silného, univerzálního mezinárodního trestního soudu s širokou osobní a teritoriální působností a reálnými pravomocemi. Šlo o to, aby se ICC nestal pouhým zpolitizovaným nástrojem, který je pod vlivem Rady

bezpečnosti a jednotlivých států, ale aby byl skutečně nezávislou a silnou institucí.

Čtvrtou skupinou, kterou v procesu tvorby a jejího vlivu na konečnou podobu ICC nelze opomenout byly zástupci tzv. **občanské společnosti**-nejrůznějších nevládních organizací, ale také například médií. Ty dostaly během samotné Římské konference prostor prezentovat problémy jednotlivých regionů a zařadit do programu jednání témata jako například lidská práva, práva žen, mladistvých, nebo ochrana obětí válečných konfliktů.⁷²

Pro prosazení svých zájmů zvolily nevládní organizace podobně, jako státy strategii tvorby koalic. Tato jejich snaha posílit svou vyjednávací pozici vyústila již v roce 1995 ve vytvoření tzv. Koalice pro Mezinárodní trestní soud (*Coalition on the International Criminal Court*). Mezi cíle této koalice, kterou vedl a navenek prezentoval jako jedna z výrazných osobností William Pace, vytvořené napříč nevládními organizacemi z celého světa patřila především jejich snaha koordinovat jejich jednotlivé aktivity, vydávat odborné publikace a odborné články s tematikou potírání mezinárodních zločinů a podpory lidských práv, dále například vytváření tlaků na jednotlivé národní vlády formou pořádání odborných konferencí, či mítinků a v neposlední řadě snaha o ovlivnění veřejného mínění prostřednictvím kampaní a médií.⁷³

Rovněž zástupci občanské společnosti se svým postojem přikláněli spíše k pojetí, které prosazovala skupina společně smýšlejících států. Jejich zájmem bylo oprostít budoucí ICC od vlivu velmocí a stálých členů

---

⁷² van der Vyver, J.: 2003. Civil society and the International Criminal Court. *Journal of Human Rights*, 3, s. 429-430.

⁷³ Pace, William – Thieroff, Mark: 1999. Participation of Non-Governmental Organisations. In Lee, Roy S. (ed.): *The International Criminal Court: The Making of the Rome Statute*. Kluwer Law International: Hague, s. 393-394.

Rady bezpečnosti a nastavit pravidla fungování tak, aby byl vytvořen skutečně silný, nezávislý a efektivní soud. I díky nátlaku a výborně komunikované kampani vůči veřejnosti pomohly zástupci nevládních organizací prosadit konečnou podobu ICC.

Jednání během Římské konference trvala téměř pět týdnů a byla velmi dramatická. Celou dobu, především kvůli odporu nejsilnějších států v čele se stálými členy Rady bezpečnosti, nad konferencí viselo riziko toho, že se nakonec zřízení ICC odsune do nenávratna. Nakonec po úporných jednáních došlo 17. 7. 1998 k zastavení jednání a předsedající vyzval účastníky o hlasování o konečném návrhu. V tomto konečném hlasování se pro návrh vyslovilo 120 delegací, 21 států se zdrželo a sedm států bylo proti návrhu. Závěrečný návrh Statutu ICC byl tedy většinou 120 hlasů přijat a nyní ho bylo potřeba ratifikovat. Hlasování o závěrečném návrhu Římského statutu bylo tajné, a tudíž se bylo možné pouze dohadovat, který stát jakým způsobem hlasoval, nicméně z prohlášení a memorand jednotlivých vlád lze usoudit, jakým způsobem nakonec hlasovaly. Například USA, Čína a Izrael jasně ve svých memorandech deklarovaly, že hlasovaly proti návrhu.

Před samotnou ratifikací Statutu byly následovně státy vyzvány k této mnohostranné smlouvě a to ale nejpozději do konce roku 2000. Do konce této lhůty tak učinilo 139 států z celého světa včetně USA a Izraele, ale tyto státy nakonec Statut neratifikovaly a tak mají pouze přidružené členství a nikoliv členství plné. Pro vstup Římského statutu v platnost bylo dle čl. 120 Statutu potřeba alespoň 60 ratifikací. Tato nezbytná podmínka byla splněna 1. 7. 2002 a Římský statut tak definitivně vstupuje v platnost.

V tomto samém roce bylo na září svoláno Shromáždění smluvních stran ICC, kde byly přijaty jednotlivé prováděcí dokumenty, na kterých od roku 1998 do 2000 pracoval PreCom. Na tomto zasedání tedy byly přijaty dokumenty týkající se rozpočtu ICC, dále dokument nazvaný Znaky

skutkových podstat zločinů (*Elements of Crimes*), Procesní a důkazní řád (*Rules of Procedures and Evidence*) a současně na tomto zasedání byli nominováni první soudci a také vrchní prokurátor ICC, jímž byl zvolen uznávaný argentinský právník Louis Moreno-Ocampo.⁷⁴

---

⁷⁴ <http://www.guardian.co.uk/profile/luis-moreno-ocampo>, 20. 4. 2013;

4. Mezinárodní trestní soud a jeho charakteristika:

V této kapitole se podíváme na výslednou podobu Mezinárodního trestního soudu, tak jak je zkonstruován na základě Římského statutu. Nejprve se podíváme na jeho jurisdikci, vyjmenujeme si některé jeho zásady a nakonec krátce představíme jeho organizační strukturu a obsazení.

Mezinárodní trestní soud začal být uváděn v život poté, co v polovině roku 2002 získal Římský statut potřebných 60 ratifikací. Od této chvíle uběhla vcelku krátká doba a Mezinárodní trestní soud začal fakticky fungovat již v první polovině roku 2003. Na základě návrhu nizozemské vlády se jeho sídlem stal Haag. Zatímco hostitelským státem je Nizozemí, tak nastalá situace umožňuje Soudu zasedat kdekoliv jinde, kde to považuje za žádoucí.⁷⁵

Nejprve se podíváme na vymezení toho nejdůležitějšího a to je především jurisdikce soudu z pohledu *ratione materiae*, které je zakotveno v čl. 5 Statutu. Později se podíváme na jeho osobní, časovou a územní jurisdikci.

4.1. Jurisdikce *ratione materiae*:

Jurisdikce soudu *ratione materiae* je omezena na nejzávažnější zločiny fyzických osob, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek. Jedná se o **zločiny genocidy, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese**.

Jedním z pilířů celého statutu je především článek 5, podle kterého se jurisdikce soudu omezuje na nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek.⁷⁶ Během vyjednávání o podobě

---

⁷⁵ Viz čl. 3. Římského statutu Mezinárodního trestního soudu;

⁷⁶ Viz čl. 5. Římského statutu Mezinárodního trestního soudu;

jurisdikce soudu byla také jednou ze zásadních otázek otázka rozsahu jurisdikce, zda budou mít takto vymezené zločiny obligatorní, či fakultativní pravomoc. Zatímco odpůrci Soudu v čele s USA, Čínou a Izraelem prosazovali fakultativní pravomoc, tak koalice spřízněných států se pokoušela prosadit obligatorní jurisdikci. Zcela původní návrh počítal s automatickou jurisdikcí pouze pro zločin genocidy a u ostatních skutkových podstat se předpokládala možnost fakultativních prohlášení, na základě kterých by se jednotlivé smluvní strany měly možnost z tohoto zločinu vyloučit. Nakonec však byla prosazena plná obligatorní pravomoc všech skutkových podstat.⁷⁷

Pojďme se nyní podívat, jakým způsobem jsou jednotlivé zločiny definovány a jak jsou skutkově vymezeny přímo ve Statutu. Prvním zločinem definovaným ve Statutu je zločin genocidy.

4.1.1 Zločin genocidy

Zločin genocidy je uveden v čl. 6, přičemž genocida je v něm definována, jako kterýkoliv z činů, který je uvedený v bodech níže a je spáchaný v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou. (čl. 6 Statutu)

- a)** Usmrcení příslušníků takové skupiny;
- b)** Způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny;
- c)** Úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení;
- d)** Opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí;
- e)** Násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné;

---

⁷⁷ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 119.

Vymezení genocidy v tomto článku vychází podobně, jako tomu bylo například u *ad hoc* tribunálů ICTY anebo ICTR z formulace obsažené v čl. 2 a 3 Úmluvy o zabránění a potrestání zločinu genocidy z roku 1948. Z hlediska vymezení tohoto činu se jednalo asi o nejsnazší definici, s kterou bylo nejméně problémů a dohadů napříč všemi delegacemi. K tomuto faktu bezpochyby přispěly také úspěšné stíhání zločinů genocidy v bývalé Jugoslávii a především ve Rwandě.

4.1.2 Zločiny proti lidskosti

Zločiny proti lidskosti jsou upraveny v článku 7 Statutu. Ten potvrdil určitý posun ve vymezení skutkových stavů zločinů v tom, že ke spáchání zločinu proti lidskosti po vzoru takto vymezené jurisdikce u ICTY a ICTR není potřebný *war nexus*, tedy souvislost s válečným konfliktem. Statut v článku 7 nejprve uvádí obecné podmínky spáchání těchto trestných činů a následně jsou v jeho druhé části podrobněji definovány. Jedná se o tyto trestné činy: **(1)** vražda; **(2)** vyhlazování, **(3)** zotročování, **(4)** deportace nebo násilný přesun obyvatelstva, **(5)** zbavení svobody při porušení základních pravidel mezinárodního práva, **(6)** mučení, **(7)** znásilnění, sexuální otroctví, nucenou prostituci, nucené těhotenství a sterilizaci nebo jinou podobně závažnou formu sexuálního násilí, **(8)** persekuci určité skupiny z politických, rasových, národnostních, etnických, kulturních, náboženských a jiných důvodů, které mezinárodní právo nedovoluje, prováděnou při páčání jiného činu podléhajícího jurisdikci Soudu, **(9)** nedobrovolné mizení osob, **(10)** apartheid, **(11)** jiné podobné nelidské činy, způsobující úmyslně velké utrpení.⁷⁸

Článek 7 Statutu z hlediska ochrany lidských práv nepochybně reflektuje události, které se udály v průběhu 20. století. U zločinů proti lidskosti je potřeba si uvědomit, že se nejedná pouze o izolované jednání

---

⁷⁸ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 133.

jednotlivce naplňující skutkovou podstatu pod něj zařazenou, ale musí se jednat o činy osob, které jednájí jménem státu, či v rámci nějaké organizované politiky.⁷⁹ Obecnou podmínkou, kterou jsme zmínily výše, je podmínka, že útok musí být rozsáhlý a systematický a musí být veden proti civilnímu obyvatelstvu.⁸⁰

4.1.3 Válečné zločiny

Válečné zločiny jsou definovány na základě článku 8 Statutu a jsou jimi následující skutkové podstaty. Obecným pravidlem je, aby tyto zločiny byly páčány v rámci plánu či politické linie nebo v rámci rozsáhlého páčání trestné činnosti tohoto typu. Skutkovými podstatami válečných zločinů jsou: **(1)** závažná porušení Ženevských úmluv z roku 1949, mezi něž patří úmyslné zabití, mučení, úmyslné způsobení velkého utrpení, rozsáhlé ničení a přivlastňování majetku, nucení válečných zajatců ke službě v nepřátelském vojsku, svévolní zbavení válečného zajatce práva na spravedlivý proces, protiprávní deportace, braní rukojmí. **(2)** jiné případy závažného porušení zákonů a obyčejů platných v mezinárodních ozbrojených konfliktech, tedy úmyslné vedení útoku proti civilnímu obyvatelstvu, proti civilním objektům, proti personálu humanitární operace apod., **(3)** v případě ozbrojeného konfliktu jiné než mezinárodní povahy vážná porušení čl. 3, který je společný čtyřem Ženevským úmluvám z roku 1949, mezi něž patří například útoky proti osobám, které se aktivně neúčastní nepřátelských akcí, včetně komendantů, kteří složili zbraně, **(4)** ostatní závažná porušení zákonů a obyčejů platných v ozbrojených konfliktech jiné než mezinárodní povahy jako například úmyslné vedení útoku proti civilistům, proti

---

⁷⁹ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolínium: Praha. s. 134.

⁸⁰ Šturma, P.: 2002. Definice zločinů a dalších hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*, č. 2/2002. s. 45.

personálu humanitární operace, proti budovám určeným k náboženským účelům apod.

Výčet trestných činů je ve Statutu ve všech případech pouze demonstrativní. V určitých případech lze stíhat i jednotlivě spáchané zločiny. Válečné zločiny jsou ve Statutu uvedeny vcelku široce, což lze přičíst tomu, že jednotlivé zločiny byly již v minulosti definovány v jednotlivých dokumentech přijatých na půdě OSN, ale i mimo ni. V článku 8 Statutu je rozlišováno mezi válečnými zločiny, které byly spáchany v rámci mezistátního ozbrojeného konfliktu a mezi zločiny spáchanými během vnitrostátního ozbrojeného konfliktu.⁸¹

4.1.4 Agrese

I přesto, že je zločin agrese uveden mezi zločiny, které dle článku 5 Statutu spadají do jeho jurisdikce, tak v rámci Statutu není prozatím definován. Jurisdikci nad zločinem agrese bude Soud vykonávat poté, kdy bude v souladu s čl. 121 a 123 přijato ustanovení definující tento zločin a stanovící podmínky ve vztahu k tomuto zločinu. Toto ustanovení bude slučitelné s příslušnými ustanoveními Charty OSN- praví se ve druhém odstavci článku 5 Statutu.⁸²

Zločin agrese byl sice během Římské konference zařazen mezi zločiny, nad kterými má Soud vykonávat jurisdikci, ale nebyl ve Statutu definován s tím, že se tomu stane v budoucnu.⁸³

---

⁸¹ Šturma, P.: 2002. Definice zločinů a dalších hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*, č. 2/2002. s. 44-47.

⁸² Viz čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu;

⁸³ Galdunová, K.. 2007. Trestný čin agrese. In. *Sborník z konference „Medzinárodný trestný súd na začátku 21. Storočia“* Bratislava. Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied, 2006, s.103-104.

Tohoto nelehkého úkolu se měla zhostit PrepCom, která se v průběhu let 1999-2002 sešla celkem desetkrát. V tomto výboru se ukázaly hluboké rozpory v otázce definice agrese mezi jednotlivými delegacemi. Na jedné straně zde byla skupina převážně arabských a afrických států, kteří prosazovali zařazení do Statutu již existující definici agrese obsaženou v rezoluci Valného shromáždění OSN č. 3314 ze dne 14. 12.1974. Ovšem tato možnost se ukázala jako vcelku problematická a to z důvodu příliš široké pravomoci rady bezpečnosti, kterou ji rezoluce udělovala a hrozilo zde ohrožení nezávislosti Soudu a jeho příliš velká politizace. Součástí této rezoluce totiž byla i ve vztahu ke stíhání tohoto zločinu závaznost rozhodnutí Rady bezpečnosti vůči ICC.⁸⁴

Proti této skupině převážně afrických a arabských států se nakonec postavila skupina ostatních delegací, která se v rámci PrepCom zasazovala spíše o vypracování úžeji a přesněji znějící definice agrese. Hlavní snahou bylo omezit individuální trestní odpovědnost na jasné případy protiprávního a masového použití ozbrojené síly, která by vedla k invazi na území cizího státu.

Z těchto důvodů došlo během letního zasedání PrepCom v roce 2002 z jejího podnětu k založení tzv. Zvláštní pracovní skupiny ke zločinu agrese (*Special Working Group on the Crimes of Aggression*- dále jen SWGCA) na jejímž pravidelných zasedáních mělo docházet k oficiálním jednáním o definici agrese pro potřeby Statutu Mezinárodního trestního soudu. Práce této komise vyvrcholila v červenci roku 2002 vydáním tzv. koordinátorova návrhu, který obsahuje návrhy různých alternativ definic

---

⁸⁴ Viz dokument *ICC-ASP/6/SWGCA/1, bod 15*;

zločinu agrese. Tento návrh se stal výchozím dokumentem pro následná jednání SWGCA.⁸⁵

Jak jsme již naznačili, tak shoda mezi státy proběhla především ohledně vymezení části skutkové podstaty zločinu agrese. Ke shodě došly státy nad tím, že i přesto, že agrese je aktem jednání státu, tak je za něj v souladu s principu individuální trestní odpovědnosti odpovědný jednotlivec. Tomuto principu se říká tzv. vůdcovský princip, který v praxi znamená, že za akt agrese nebude možné postihnout řadového vojáka, který pouze plnil rozkazy svých nadřízených, ale tohoto zločinu se mohou dopustit pouze osoby, které se nacházely v takové pozici, které mohou vykonávat, či ovlivňovat politické a vojenské akce státu, nebo je přímo řídit.⁸⁶

Ohledně hledání dalších definic skutkových podstat zločinu agrese již ale takový konsensus nepanoval. Znaky skutkových podstat byly již předem navrženy v konečných výstupech PrepCom, avšak dodnes jsou stále předmětem diskusí o jejich podobě. Lze předpokládat, že požadovaný výstup bude opět výsledkem konsensu, který by měl reflektovat vývoj mezinárodního společenství a jednotlivých událostí.

Nad aktem agrese státu se vyvinuly tři přístupy. Prvním přístupem byla definice vymezená genericky. Obecná definice by do budoucna umožnila do budoucna největší možnost individuálního posouzení případů. Opačným přístupem byla snaha o definici aktu agrese, která by byla specifická. To znamená užší vymezení, které by lépe odpovídalo principu legality a bylo by více v souladu s vymezením ostatních zločinů

---

⁸⁵ Cassese, A. 2007: On Some Problematical Aspects of the Crime of Aggression. *Leiden Journal of International Law*, 2007. Svazek 20, č. 4 s. 8-10

⁸⁶ Viz *Elements of Crimes, Annex II., Resolutin RC/Res.6;*

v rámci Statutu a byla by chráněna před možným zneužitím ve snaze stejné případy posuzovat různě.⁸⁷

Nakonec bylo zvoleno kompromisní řešení mezi oběma přístupy, který byl představen v únoru 2009 na zasedání SWGCA a který do jisté míry reflektuje zmiňovanou rezoluci Valného shromáždění č. 3314 (XXIX).⁸⁸

Nakonec bylo přijato řešení v tomto znění:

Zločin agrese je podle článku 8 bis chápán jako „plánování příprav, zahájení nebo provedení aktu agrese, který odstavuje zjevné porušení Charty OSN, osobou, která je v postavení umožňujícím efektivně vykonávat kontrolu nad politickými nebo vojenskými akcemi státu.“⁸⁹

Odstavec 2 článku 8 bis definující akt agrese tuto podmínku konkretizuje na: *„použití ozbrojené síly státem proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti druhého státu nebo jakýkoliv jiným způsobem neslučitelným s Chartou OSN.“⁹⁰* Dále jsou v rámci této definice agrese vybrány konkrétní případy útočných činů převzatých z výše zmiňované rezoluce Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX). Jejich seznam je pouze demonstrativní v důsledku zmiňované snahy najít konsensus mezi generickou a specifickou definicí.

Další otázkou, nad kterou se vedly plamenné diskuse, byla otázka **jakým způsobem vtělit definici agrese do Statutu**. Nabízela se

---

⁸⁷ Popenková M.: 2008. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Právník*. 2008, roč. 147, č. 5. s. 567-568.

⁸⁸ Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX) dostupná na webové stránce <http://www1.umn.edu/humanrts/instate/GAres3314.html>, 20. 4. 2013;

⁸⁹ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s. 248.

⁹⁰ Tamtéž. s. 248.

možnost přijetí formou dodatkového protokolu, či vložení nového článku přímo do Statutu. Nakonec byla zvolena varianta vložení nového článku přímo do Statutu. Tento článek byl označen jako článek 8 bis. Nový článek 8 bis má vymezit zločin agrese společně s aktem agrese státu. Současně by v rámci tohoto článku měla být upravena i otázka výkonu pravomoci nad ním.⁹¹

Kromě samotné definice se státy na konferenci v Kampale musely shodnout také na způsobu, jakým dojde k výkonu působnosti nad zločinem agrese. I z tohoto pohledu je jasně patrné, že zločin agrese má oproti ostatním třem zločinům uvedeným v čl. 5 Statutu mimořádné postavení. I zde lze konstatovat, že došlo k určitému kompromisu a to v tom smyslu, že dle nově vložených článků 15 bis a 15 ter je v tomto procesu přiznána významná úloha Radě bezpečnosti. Rada bezpečnosti má v tomto případě zcela zásadní kompetence. Dle článku 15 bis, respektive jeho prvního odstavce lze zahájit výkon jurisdikce na základě 3 způsobů. Tedy z podnětu smluvního státu, z vlastní iniciativy prostřednictvím prokurátora anebo na základě podnětu Rady bezpečnosti. Až potud je postup standardní. Nicméně je zde omezení v tom smyslu, že pokud bude jurisdikce zahájena z podnětu prokurátora, tak se musí nejprve ujistit, zda Rada bezpečnosti jednání dotyčného státu kvalifikovala jako akt agrese. Prokurátor má dle odstavce stejného článku povinnost o celé záležitosti pravidelně informovat generálního tajemníka OSN. Teprve po ověření u Rady bezpečnosti prokurátor zjistí, že situace byla Radou bezpečnosti skutečně kvalifikována jako akt agrese, může prokurátor nadále pokračovat ve vyšetřování. Pokud by se názory obou orgánů v pohledu na danou situaci lišily, tak zřejmě vyšetřování končí. Nicméně ohledně následujícího postupu není zatím zcela jasno a mohou

---

⁹¹ Popenková Monika, Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Právník*. 2008, roč. 147, č. 5. s. 560.

pravděpodobně nastat dvě možné situace⁹². První z nich je, že Rada bezpečnosti po určité době opět vyzve prokurátora k pokračování ve vyšetřování, anebo dle nastalých událostí bude prokurátor pokračovat ve vyšetřování i nadále.⁹³

Posledním úskalím aktu agrese je způsob jejího přijetí a implementace do Statutu. Přičemž již článek 5 odstavec 2 Statutu počítá s jeho přijetím dle čl. 121 a 123 Statutu. Otázkou tedy zůstává, zda akt agrese bude závazný také pro státy, které k Římskému statutu přistoupí později, či bude závazný pro všechny členy bez rozdílu. Zatím je spíše pravděpodobná varianta určité dvojkolejnosti a to takové, že současné smluvní státy si budou moci vybrat, zda se na ně bude zločin agrese vztahovat, či nikoliv. Pro všechny státy by v tomto smyslu vstoupil tento zločin v platnost až poté, co by tyto změny ratifikovalo 7/8 všech smluvních států.⁹⁴

4.2. Jurisdikce *ratione temporis*:

Časová jurisdikce Soudu je omezena na zločiny spáchané po datu 1. 7. 2002, kdy fakticky vstoupil Římský statut v platnost díky dostatečnému počtu ratifikací. Časová působnost Soudu je zakotvena v článku 11 Statutu. Veškeré zločiny uvedené ve Statutu jsou nepromlčitelné.

4.3. Jurisdikce *ratione loci*:

Jurisdikce územní je z hlediska Soudu vykonávána na území státu, který je smluvním stranou Římského statutu, anebo nad státem, který dle čl. 12 odstavce 3 přijme *ad hoc* jurisdikci, i přesto že není smluvním

---

⁹² Popenková Monika, Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Právník*. 2008, roč. 147, č. 5. s. 560-562.

⁹³ Trahan, J.: 2011. The Rome Statute's Amendment on the Crime of Aggression: Negotiations at the Kampala Review Conference. *International Criminal Law Review* 2011, vol. 11, no. 1. s. 55.

⁹⁴ Viz dokument ICC-ASP-7-20 Add 1, bod 7;

státem. Jurisdikce *ratione loci* je zakotvena v čl. 12 Statutu a ten dále upravuje, že Soud dále uplatňuje jurisdikci také na zločiny spáchané na palubě lodi, či letadla registrované tímto státem.

4.4. Jurisdikce *ratione personae*:

Osobní jurisdikce Soudu se vztahuje na fyzické osoby, které v době spáchání zločinu dosáhly věkové hranice 18-ti let. Ohledně věkové hranice stíhaných osob probíhala po zkušenostech s vymezením osobní jurisdikce v rámci ICTR vcelku bouřlivá debata, ale nakonec byla pevně stanovena na věk 18 let. V rámci osobní jurisdikce Soudu neplatí, že je jeho jurisdikce omezena pouze na osoby, které jsou občany smluvního státu, ale z tohoto pohledu je tato situace poněkud složitější. Vše bude osvětleno v rámci podkapitoly, která se zabývá argumenty odpůrců Soudu. Osobní jurisdikce je ve Statutu zakotvena v člancích 12, 25 až 28. Imunita z titulu výkonu politické, či jiné funkce je zcela vyloučena, ale může být brána v určitých ohledech v potaz jako polehčující okolnost.⁹⁵

4.4.1 Složení a organizace soudu:

Nyní se pojdme krátce podívat také na složení a organizaci soudu, tak jak je zakotvena ve Statutu.

Dle článku 34 Statutu se Mezinárodní trestní soud skládá především ze čtyř orgánů. Jsou jimi **předsednictvo Soudu, odvolací, soudní a vyšetřovatelský úsek, dále úřad Prokurátora a soudní kancelář.**

Dle článku 36 Statutu tvoří Soud 18 soudců, kteří vzešli z nominací a volební procedury v rámci Shromáždění smluvních stran. Tito soudci jsou voleni na dobu 9 let. Během výběru soudců se má dle čl. 38 Statutu brát v potaz zastoupení hlavních právních systémů světa, dále by měli být

---

⁹⁵ Satzger, H.: 2005. *Internationales und Europäisches Strafrecht*. Baden-Baden: Nomos.

s. 162-165.

soudci obsazováni v určitém poměru vzhledem ke geografickému zastoupení a v neposlední řadě je bráno v potaz také určitý poměr zastoupení mužů a žen v senátech. Jedním z hlavních kritérií pro výběr soudců do funkce je jejich odborná způsobilost, přičemž by se mělo jednat o přední osobnosti a odborníky v oblasti trestního práva se zkušenostmi výkonu právnické profese související s trestním řízením ve své zemi, anebo by měli být uznávanými odborníky v příslušných oblastech mezinárodního práva humanitárního, nebo v oblasti oboru mezinárodního práva veřejného zabývajících se ochranou lidských práv.⁹⁶

Tři soudci vybraní hlasováním pomocí absolutní většiny hlasů všech soudců tvoří předsednictvo Soudu. To se skládá z předsedy, prvního a druhého místopředsedy. Své funkce v rámci Soudu se ujímají na volební období tří let s možností jednoho opakování. Hlavním úkolem předsednictva je řádná správa Soudu s výjimkou kanceláře Prokurátora, jehož nezávislost musí být dodržena.

Vyšetřovací úsek je tvořen nejméně šesti soudci, kteří svou funkci vykonávají buď v tříčlenných senátech, anebo také jako samosoudci. Odvolací úsek se skládá naopak z předsedy a čtyř dalších soudců. Soudci jsou přidělováni do jednotlivých úseků a senátů na základě hlasování pléna, ale také na základě jejich profesního zaměření v rámci trestního a mezinárodního práva.

Soudní kancelář odpovídá dle článku 43 za správu a služby Soudu, které jsou odlišné od samostatných soudních funkcí. Z pověření soudu je jmenován do čela kanceláře hlavní tajemník, který odpovídá za administrativní činnost Soudu a dále také za bezpečnostní opatření v souvislosti s pomocí obětem trestných činů a svědkům účastnících se

---

⁹⁶ Schabas, W. A.: 2001. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge University Press: Cambridge. s. 100-101.

řízení před Soudem. Oficiálními jednacími jazyky Soudu jsou arabština, čínština, angličtina, francouzština, španělština a ruština⁹⁷.

---

⁹⁷ Schabas, W. A.: 2001. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge University Press: Cambridge. s. 98.

5. Vztah Mezinárodního trestního soudu a OSN:

Statut Mezinárodního trestního soudu (též Římský statut) byl od samého počátku koncipován, jako mezinárodní smlouva. To znamená, že na rozdíl od předchozích dvou tribunálů není orgánem OSN, ale v rámci mezinárodního práva veřejného má mezinárodněprávní subjektivitu. Tento jeho právní status je společně s jeho pravomocemi vyjádřen v čl. 4 Římského statutu.

Dále bylo na Římské konferenci dojednáno, že vztah OSN vůči Soudu bude určen zvláštní dohodou, kterou bude muset projít schvalováním v rámci Shromáždění smluvních stran a v této dohodě by měla být upravena také otázka financování soudu ze strany OSN, přičemž hlavním zdrojem příjmů Soudu mají být především finanční dary smluvních států.⁹⁸

Co se týká vzájemného vztahu ICC a OSN, tak díky vlivu jaký se pokoušeli vyvinout především někteří odpůrci Soudu, kteří jsou shodou okolností stálými členy Rady bezpečnosti. Díky tomu se podařilo ve Statutu prosadit několik významných ustanovení, která přikládají velký vliv zejména Rady bezpečnosti na jeho činnost.

První z nich se týká způsobů zahájení vyšetřování. Obecně jsou tři způsoby, jakými lze zahájit vyšetřování. Jsou jimi podnět prokurátorovi ze strany smluvního státu, dále může zahájit vyšetřování z vlastní iniciativy a třetí možností je na základě oznámení Rady bezpečnosti OSN prokurátorovi. Rada bezpečnosti v tomto momentě má právo podat prokurátorovi oznámení o situaci nasvědčující spáchání zločinu či zločinů a to v souladu s Kapitolou VII Charty OSN. Rada bezpečnosti je v tomto ohledu privilegovaný subjekt ve vztahu k ICC, což z hlediska právní praxe

---

⁹⁸ Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání.* C. H. Beck: Praha. s 483.

vyplývá nikoliv ze samotného Statutu, ale mandátem plynoucím ze samotné Charty OSN.⁹⁹

Takto se Rada bezpečnosti zachovala v několika případech, přičemž jednou z posledních takových situací byla rezoluce Rady bezpečnosti na základě, které iniciovala zahájení vyšetřování v Súdánu, respektive v Dárfúru.¹⁰⁰

Další pravomocí Rady bezpečnosti OSN vůči ICC je také možnost pozastavit bez udání důvodů vyšetřování anebo stíhání zločinů ICC na jeden rok a to i opakovaně. Tento princip se nazývá negativní konsensus a i přes určitou snahu Rady bezpečnosti jako výkonné moci zasahovat do nezávislosti justice se jedná v nastavených podmínkách o vcelku dobré řešení, které díky nutnosti jednomyslnosti Rady bezpečnosti v těchto případech ponechává ICC dostatečný manévrovací prostor při stíhání a vyšetřování zločinů.¹⁰¹

Takto zvolené řešení o zásahu Rady bezpečnosti do vyšetřování a stíhání ICC je kompromisním řešením zvoleným po tvrdých jednáních během Římské konference, kde se jedny z největších sporů vedly právě o možnostech zahájení stíhání a především stálím členům Rady bezpečnosti se nelíbila možnost zahájení stíhání z vlastní iniciativy prokurátorem ICC a cítily tuto kompetenci jako velké oslabení činnosti Rady bezpečnosti. V rámci těchto jednání se tak pokusily začlenit ustanovení, dle kterého by Soud nemohl vykonávat jurisdikci v případech, kterými by se Rada bezpečnosti zabývala v rámci Kapitoly VII Charty OSN. Nicméně tento návrh byl nakonec tvrdě a jednoznačně koalicí *like-*

---

⁹⁹ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s 145.

¹⁰⁰ Bureš, P.: 2006. Z násilnění Římského statutu aneb (O)pozice USA vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu. *Mezinárodní politika č. 9, 2006*. s. 32.

¹⁰¹ Válek P.: 2009. *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva*. C. H. BECK: Praha. s. 17.

minded states odmítnut, jelikož by se mohlo jednat o ohrožení základních principů a hlavních cílů podle kterých byl ICC tvořen. Logika řešení sporů v rámci Rady bezpečnosti a logika mezinárodní spravedlnosti má totiž odlišná pravidla a v tomto případě by hrozila politizace činnosti ICC, což je nepřijatelné.¹⁰²

OSN se podílí také do jisté míry na financování ICC a hradí především náklady, které vzniknou v souvislosti s oznámením Soudu Radou bezpečnosti OSN. Rozpočet poskytovaný Soudu ze strany OSN musí být schválen Valným shromážděním.

---

¹⁰² Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha. s 146

6. Argumenty odpůrců a příznivců Soudu:

I přesto, že od založení Mezinárodního trestního soudu již uplynula řada let, tak u nadále je v rámci mezinárodního společenství vcelku diskutovaným tématem. V této kapitole bychom si měli pokusit představit a také zhodnotit argumenty jednak odpůrců Soudu a současně také argumenty, které na jeho existenci a smysl uvádějí jeho příznivci.

6.1. Argumenty odpůrců:

V této kapitole se pokusíme shrnout argumenty, které používali odpůrci ICC ať už během samotného vyjednávání, anebo po schválení Statutu na mezinárodní diplomatické konferenci v Římě. Jak jsme již naznačili výše, tak postoje jednotlivých koalic států se skutečně výrazně lišily a v následujících dvou kapitolách se pokusíme shrnout ty nejpodstatnější argumenty jak pro tak proti zřízení a rozsahu kompetencí, financování, zahájení řízení a dalších otázek týkajících se ICC.

6.1.1 ICC jako omezení suverenity států

Jak jsme již uvedli, tak jedním ze zásadních důvodů odmítání Římského statutu ze stran některých jeho odpůrců byl argument, že jeho podepsáním by ztratily část své suverenity. Do skupiny těchto států patřily státy, jako Mexiko, Indie, Čína, USA a další. Tyto státy mají odlišný pohled na pojetí suverenity, než například evropské státy, které díky probíhajícímu procesu evropské integrace a víceméně pozitivní zkušenosti s tímto procesem nemají takovou obavu z přenesení určitých pravomocí na mezinárodní instituci, jakou bezpochyby ICC je. Odpůrci dále argumentovaly, že vzdáním se pravomoci určité delikty stíhat sami by mohlo být závažným omezením státní moci. Zde se však nabízí protiargument v podobě principu zakotveného ve Statutu a to je **princip komplementarity** vyjádřený v čl. 17, který řeší otázku přípustnosti stíhání. To v podstatě znamená, že pokud se stát ujme vyšetřování věci

sám a stíhá pachatele zločinů dle mezinárodního práva, tak ICC nemá právo zahájit řízení. To zahájí až teprve poté, jestliže daný stát není ochoten, nebo schopen stíhat konkrétní osobu před svými národními soudy. Zde je ovšem objektivně problematické, zda dokáže skutečně ICC posoudit, zda případné stíhání národními soudy je opravdu nezávislé a není pouhou zástěrkou.¹⁰³ Dále lze tento argument vyvrátit také tím, že Statut a procesní pravidla dávají možnost státům, se proti přípustnosti případného stíhání odvolat viz čl. 19 Statutu.¹⁰⁴

Dalším protiargumentem je také ten, že pokud se podíváme na charakter některých současných ozbrojených konfliktů a na zločiny v nich páchané jako jsou zločiny genocidia, válečné zločiny, nebo zločiny proti lidskosti jsou činností, která v podstatě ohrožuje nejen ten stát samotný, ale také jeho občany a především mezinárodní mír a bezpečnost. Tudíž vysokou autonomii a především jurisdikci soudu stíhat tyto zločiny v globálním měřítku nelze brát jako omezení suverenity států.

6.1.2 Otázka postavení a pravomocí prokurátora

Jedním z dalších argumentů odpůrců Římského statutu se stala otázka rozsahu pravomocí při zahájení stíhání hlavního prokurátora ICC. Těmto státům a to především stálým členům Rady bezpečnosti se i přes veškeré opatření a mechanismy nelíbí jeho příliš nezávislé postavení. Pojďme si připomenout, že existují tři způsoby, jakými ICC může vykonávat svou jurisdikci na zločiny uvedenými v čl. 5. Jsou jimi následující možnosti a to je podáním návrhu žalobci o situaci nasvědčující tomu, že byl spáchán takový zločin v souladu s čl. 14. Druhou možností je výkon jurisdikce na základě oznámení Rady bezpečnosti na základě kapitoly VII Charty OSN. A konečně poslední možností je zahájení vyšetřování samotným žalobcem.

---

¹⁰³ Aksar, Y.: 2004. *Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc tribunals to a Permanent International Criminal Court*. Routledge: London. s.49-50.

¹⁰⁴ Viz čl. 19 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu;

Lze se domnívat, že státům nejvíce vadí především jeho pravomoc zahájit stíhání *proprio motu* a obávají se především případné nezávislosti žalobce a obavou o jeho zpolitizování. Jiné a podstatně slabší argumenty zaznívají také v tom smyslu, že možnost zahájení stíhání na základě podnětu, který obdrží je zbytečným plýtváním jeho času a přináší další náklady na jeho administrativu. Již před samotným ustanovením současného prokurátora do funkce bylo evidováno více jak 200 žádostí o stíhání, se kterými se však jeho úřad vcelku dobře popasoval a zredukoval jejich množství na naprosté minimum. K faktům lze také přidat konkrétní čísla. Během celé dosavadní historie Soudu existuje pouze jediný případ, který byl iniciován hlavním prokurátorem. V roce 2010 došlo k využití této pravomoci na základě principu *proprio motu*. Tento případ byl ve světových médiích označován také jako „Ocampo Six“. V této kauze došlo ze strany hlavního prokurátora Soudu k zahájení stíhání šesti bývalých členů vlády a vojenských důstojníků v Keni, kteří byli obviněni ze spáchání zločinů proti lidskosti.¹⁰⁵

Kancelář hlavního prokurátora Luise Moreno-Ocampo sleduje podrobně situaci i v dalších zemích světa, ale oproti jiným mechanismům bylo i přes velké množství podnětů jeho právo využíváno zcela minimálně ve srovnání s dalšími mechanismy zahájení stíhání. Například na základě států bylo iniciováno vyšetřování v Ugandě, Demokratické republice Kongo a ve Středoafrické republice. Naopak z iniciativy Rady bezpečnosti došlo ke stíhání obviněných v Dárfúru a také Libyi v roce 2011.

6.1.3 Další argumenty

Dalšími argumenty proti obavám států z pravomoci žalobce z vlastní iniciativy zahájit řízení jsou mechanismy, které byly během

---

¹⁰⁵<http://www.nation.co.ke/News/politics/ICC-Judges-to-decide-fate-of-Ocampo-six-Monday/-/1064/1310818/-/psx4skz/-/index.html>, 20. 4. 2013;

Římské konference do Statutu včleněny. Prvním mechanismem je způsob výběru kandidáta do funkce vrchního prokurátora, přičemž je volen Shromážděním smluvních stran a za druhé je to osoba, která musí mít velké zkušenosti a současně velké morální integrity. Za další je jeho role omezena i tím, že před začátkem každého vyšetřování musí podat přípravnému senátu žádost o povolení tohoto vyšetřování. Tento přípravný senát má pravomoc případné stíhání zastavit na základě opodstatněných důvodů (nepodložené, či nedostatečné důkazy), a i kdyby bylo řízení zahájené, tak je zde pořád ještě pravomoc Rady bezpečnosti odložit vyšetřování o jeden rok. Z tohoto pohledu je zde možná spíše než obava o zpolitizování žalobce spíše o jeho nezávislost.¹⁰⁶

6.1.4 *Jurisdikce vůči občanům třetích států a nerovnost mezi smluvními a nesmluvními státy:*

Předmětem kritiky se stal také čl. 12. Statutu, dle kterého je možné stíhat občany třetích nesmluvních států a uplatňovat tak vůči nim jurisdikci ICC. Odpůrci ICC argumentují vcelku logicky na rozpor tohoto článku s mezinárodním právem v tom smyslu, že občané nesignatářských států nemohou být zavázáni smlouvou, kterou jejich domovský stát neratifikoval. Tato směrnice může být uplatněna za splnění podmínky, že zločin byl vykonán na území smluvního státu nebo byl danou zemí udělen výslovný souhlas k vyšetřování ze strany ICC.¹⁰⁷

Tato kritika je z určitého pohledu vcelku oprávněnou, jelikož za těchto okolností nelze zabránit tomu, že se v řízení před ICC může objevit voják, který je vyslán nesmluvním státem na misi do zahraničí na území státu smluvního. Tato kritika zaznívá především ze strany USA, které mají oprávněné obavy o stíhání příslušníků svých ozbrojených složek.

---

¹⁰⁶ Barnett, L.: 2002: *Internationa Criminal Court: History an Role*. Library od Canadian Parliament. s. 22

¹⁰⁷ Viz čl. 12. Římského statutu Mezinárodního trestního soudu

Jakým způsobem toto USA vyřešila, si představíme v analýze jejich postoje vůči ICC, a tak zde nebudeme zabíhat do detailních podrobností, ale lze prozradit, že USA se v podstatě jistí uzavíráním bilaterálních smluv se smluvními státy Římského statutu.

Argumentem proti kritice v tomto případě může být především vcelku logický výklad a hlavní poselství tohoto článku a to argument, že soud zkrátka potřebuje do jisté míry mít také kontrolu nad občany nesmluvních států působících na území států smluvních, jelikož poté by docházelo k určité dvojkolejnosti, která by tak popírala základní smysl ICC a to je jeho univerzalita. Představme si totiž situaci, kdy by za stejný trestný čin spáchaný ve stejném konfliktu byl občan smluvního státu potrestán a občan nesmluvního státu by potrestán být nemohl. V tomto ohledu se lze domnívat, i přes zdánlivou logičnost kritického argumentu, nejde o rozpor jurisdikce s obecným principem *pacta tertiū nec nocent nec prosunt*.¹⁰⁸

Dalším protiargumentem kritiků je také existující nerovnoprávnost mezi smluvními a nesmluvními stranami. V tomto ohledu lze spatřovat nerovnost spíše v opačném smyslu a to v nerovnosti, která je vyjádřena v čl. 121 Statutu, který hovoří o změnách Statutu. Z ustanovení čl. 121 vyplývá nerovnoprávnost v tom smyslu, že v případě pokud by byla jurisdikce soudu rozšířena o nové zločiny, jako se tomu stane v případě agrese, tak ICC nebude vůči občanům stávající smluvní strany, která se změnou vyslovila nesouhlas vykonávat svou jurisdikci. Takovéto právo nemá stát, který nebyl v danou chvíli členským státem a bude muset přijmout jurisdikci ICC v plné podobě.

---

¹⁰⁸ Šturma, P.: 1995. K aktuálním problémům kodifikace zločinů podle mezinárodního práva a návrhu statutu mezinárodního trestního soudu. *Časopis pro právní vědu a praxi* 4/1995.. s. 183.

6.1.5 *Financování, neefektivita a pomalé tempo jednání:*

Mezi praktičtější otázky spojené s ICC je jeho financování a jeho efektivita. Největší kritice je podrobena především rychlost řízení před soudem, což je vyjádřeno tím, že od založení Soudu byl zatím odsouzen pouze první člověk. Historicky prvním rozsudkem byl rozsudek nad konžským warlordem Thomasem Lubangou z 14. března 2012, což je prozatím vcelku neefektivní bilance.¹⁰⁹

Soud je financován na základě příspěvků, které jsou vyměřeny jednotlivým smluvním stranám. Určitým způsobem se na financování podílí také OSN a to v souvislosti s případy, které jsou zahájeny na její podnět. Jinak poměr finančních příspěvků smluvních stran se vypočítává pomocí podobného klíče, jako v případě příspěvků do rozpočtu OSN. Pokud stát neuhradí včas vyměřený příspěvek, tak do doby než tuto částku uhradí, ztrácí právo hlasovat na Shromáždění smluvních států. Financování rozpočtu ICC je otevřeno také dobrovolným dárcům ze strany nevládních organizací, právnických osob, ale také osob fyzických. Vše je nastaveno tak, aby nebylo možné pomocí finančních darů získat vliv na činnost Soudu.

V současnosti je před ICC vedeno celkem 18 případů, přičemž již v roce 2011 až 2012 se očekávalo rozhodnutí kromě případu Thomase Lubangy také v případech Germaina Katangy a Mathieu Chui Ngudjola.¹¹⁰

Soud si je určitých problémů vědom a tak bude v rámci haagské pracovní skupiny ustanovena speciální skupina, která bude mít za úkol kromě obecných soudních otázek zkoumat především jeho strukturální, provozní a další překážky mající vliv na rychlost řízení. Určitá neefektivita

---

¹⁰⁹ <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17364988>, 24. 4. 2013.

¹¹⁰ http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations20and%20cases/Pages/situations%20and%20cases.aspx, 23.4. 2013.

soudu fungujícího v podstatě od roku 2003 lze přičíst právě jeho novosti a je si potřeba uvědomit, že každá nová instituce se musí nějakým způsobem zaběhnout a až po prvních výstupech bude možné udělat tu správnou analýzu a zhodnocení.¹¹¹ Současně je potřeba mít na paměti, že hledání spravedlnosti během soudního řízení je velice složitý a citlivý proces. Pro srovnání si uveďme statistiku Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii, který od svého ustavení do roku 2011 obžaloval celkem 161 lidí, přičemž první jeho rozsudek padl vcelku rychle a to v roce 1996. Z těchto 161 případů bylo do roku 2011 celkem 126 případů vyřešeno, přičemž padly také čtyři doživotní tresty a tři odsouzení čekají na odvolací procesy. Lze říct, že z tohoto pohledu je ICTY jednoznačně mnohem efektivnější, než jeho stálý kolega. To však může být způsobeno také odlišným charakterem případů řešených před soudem, menšími problémy při obstarávání důkazů, shánění a předvolávání svědků apod.¹¹²

Srovnání s ICTY, který má rovněž sídlo v Haagu lze provést i v oblasti financování obou institucí. Zatímco náklady se ročně u obou institucí pohybují přibližně ve stejné relaci v hodnotě cca 120 milionů EUR za rok. Nicméně ICTY za tyto náklady dokázal stíhat zločince mnohem efektivněji. Základním srovnávacím měřítkem je tedy u ICC v podstatě poměr ceny a výkonu. Jak jsme již zmínili výše, tak je potřeba s nějakým definitivním hodnocením celé situace ještě posečkat. Každopádně od roku 2009 se počet stíhaných případů začíná zvyšovat a s přibývajícím rozsudky lze předpokládat také zvyšující se efektivitu Soudu. Prostředky rozpočtu, který má celý obrovský aparát ICC k dispozici jsou rozděleny v poměru 2 : 3, přičemž až 60% veškerých nákladů připadne nikoliv na

---

¹¹¹ *Enhancing efficiency and effectiveness of ICC proceedings: a work in progress.* IBA Human Right Institute Report. s. 10.

¹¹² <http://zpravy.ihned.cz/c1-51991380-bilance-tribunalu-v-haagu-za-patnact-let-padly-ctyri-doivotni-tresty>, 22.4. 2013;

soudní orgány tedy soudní kolegium a kancelář vrchního prokurátora, ale především na byrokratický aparát.¹¹³

Jako problematický ve vztahu k vysokým nákladům na provoz Soudu lze spatřovat argument, který zazníval ještě před jeho samotným zřízením na půdě PrepComu, nebo samotné Římské konferenci a to jsou náklady spojené s přepravou, ochranou a přemísťování svědků, případně obětí. Právě tato agenda si žádá velké množství finančních prostředků při přemísťování, ubytování těchto důležitých osob chystajících se například vypovídat před Soudem.

6.1.6 Další kritika odpůrců Římského statutu:

Výše jsme uvedly ty nejvýraznější argumenty, které se objevovaly vůči ICC v podobě, ve které byl přijat, nicméně nejsou to argumenty jedinými. V kapitole zabývající se vztahem OSN a ICC jsme již naznačili vztah obou institucí a to především mezi Radou bezpečnosti, jejíž stálí členové patří mezi jedny z největších odpůrců soudu a ICC. Rada bezpečnosti si zcela logicky pokouší zachovat svůj vliv na dění v mezinárodní politice a do jisté míry cítí ICC jako konkurenta, který by jí mohl ubírat její pravomoci a její vliv. Dále jí může do jisté míry vadit především to, že není tím jediným, kdo může dát podnět k zahájení řízení, ale jsou zde i jiné způsoby, jak může být řízení zahájeno, včetně možnosti iniciovat toto zahájení samotným hlavním prokurátorem. Ani dostatečné množství pojistek a možností, jak odložit opakovaně odkládat vyšetřování až na jeden rok ji nestačilo a dožaduje se i nadále většího vlivu na Soud.

Argument, že ICC si přisvojuje roli Rady bezpečnosti, a že by snad měl být její konkurencí, je vcelku vratký. I přesto, že Soud má

---

¹¹³ Bílková, V.: 2007. Afrika: laboratoř mezinárodního trestního soudnictví. *Mezinárodní politika*, č. 5, 2007, s. 18.

určité pravomoci, které do té doby, především u *ad hoc* tribunálů měla Rada bezpečnosti, tak je potřeba si uvědomit, že ICC byl podobně jako svého času Charta OSN zřízen multilaterální mezinárodní smlouvou a na základě konsensu velkého počtu smluvních států vstoupil v platnost. Vůle v něm vyjádřená nemůže být omezována navzdory skupině silných velmocí, kterými všichni stálí členové Rady bezpečnosti bezpochyby jsou. To bychom pak mohli hovořit o snaze zpolitizovat ICC ze strany těchto stálých členů Rady bezpečnosti.

Za další role Rady bezpečnosti v ICC je dostatečně velká a možná by bylo vhodnější, pokud by se koukala na ICC jako zcela nový, efektivní a nezávislý nástroj, který může nově využívat při snaze udržet mezinárodní mír a bezpečnost. Současně je potřeba si uvědomit, že význam Rady bezpečnosti je mnohem širší a významnější a v rámci své agendy je možná dobré, že se některé pravomoci a odpovědnost přesune také na další jiné instituce.

Dalšími argumenty, které můžeme nalézt mezi odpůrci jsou dále také ty, kdy **zcela popírají nutnost existence ICC a srovnávají ho s *ad hoc* tribunály, které lépe reflektují místní prostředí** a dokážou tak mnohem lépe potírat kriminalitu a páchané trestné činy. V tomto případě lze s tímto protiargumentem souhlasit, ale jen do té míry, že v určitých případech je vhodnější zřídit *ad hoc* tribunály, které mohou mít větší vliv na vyřešení konfliktu a potrestání skutečných viníků. Obzvláště pokud se jedná o tribunály, jejichž vznik je iniciován samotnou vládou, tak lze předpokládat i mnohem větší míru spolupráce s místními obyvateli a nižší náklady na nalézání spravedlnosti, než by tomu bylo v případě řízení před ICC. Existence stálého Mezinárodního trestního soudu navíc v žádném případě možnost zřizovat *ad hoc* tribunály, ba naopak se s touto možností i nadále počítá, jako určité doplnění systému mezinárodního trestního soudnictví. Na druhou stranu zřízení stálého, univerzálního soudního

tělesa v sobě nese velké množství pozitiv, na které se pojďme podívat v další kapitole.

6.2. Argumenty zastánců ICC:

Pro doplnění předchozí kapitoly se pokusíme již stručněji argumenty, které uvádějí příznivci ICC. Ty se formují především z řad skupiny států, která se formovala již před samotnou Římskou konferencí, kde se nakonec spojila do účelově vytvořené *ad hoc* koalice tzv. podobně smýšlejících států, která se významnou měrou podílela na formování konečné podobě Římského statutu a stala se opozicí vůči skupině vlivných států, kteří s ICC v podobě, v jaké byl nakonec uveden v život, nesouhlasila.

Hlavní myšlenka a smysl Mezinárodního trestního soudu je spatřována především v jeho univerzalitě, stálosti a schopnosti potírat ty nejhorší zvěrstva a zločiny, které se v průběhu především krvavého dvacátého století udály. Tyto myšlenky a smysl ICC jsou vyjádřeny již v samotné Preambuli Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Hlavními myšlenkami v ní vyjádřenými je především *„snaha bojovat proti závažným zločinům ohrožujícím mír, bezpečnost a blaho světa, snaha stíhat a potrestat tyto nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek, skoncovat s beztrestností pachatelů“* a v neposlední řadě také *„přispět k prevenci takových zločinů. K tomuto účelu se rozhodli tyto smluvní strany „přijmout opatření na nadnárodní úrovni a posílit tak mezinárodní spolupráci.“* Přijetím Římského statutu *„potvrzují cíle a zásady vtělené do Charty OSN a to zejména zásadu, že všechny státy se vystříhají hrozby silou nebo použití síly proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, nebo jakýmkoli způsobem neslučitelným s cíli OSN“*. Pro tento účel je *„vytvořen nezávislý stálý Mezinárodní trestní soud s vazbou na systém OSN a s jurisdikcí nad nejzávažnějšími zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek“*. Na závěr v Preambuli Římského

statutu zdůrazňují princip komplementarity vůči národním trestním jurisdikcím a svojí odhodlanost zajistit trvalou úctu k mezinárodní spravedlnosti a jejímu výkonu.¹¹⁴

Nyní se pojdme podívat na další argumenty, které jsou některými příznivci Soudu uváděny a také na to, jakým způsobem byly stanovené cíle naplněny.

6.2.1 Univerzalita soudu

Hlavním smyslem myšlenky univerzality Soudu je snaha potírat veškeré zločiny, které ohrožují mezinárodní mír a bezpečnost a ohrožující mezinárodní společenství jako celek ať už jsou spáchány kdekoliv. Z tohoto pohledu je prvním velkým úspěchem bezpochyby samotné zřízení Mezinárodního soudu a to především to, že započal svojí činnost a v současné době již stíhá a dokonce již odsoudil první zločince.

Na druhou stranu je zde z hlediska jeho univerzality vidět určitý nedostatek a to především ten, že i přesto, že k němu přistoupilo k dnešnímu dni 122 členských států, z toho je 34 afrických, 18 z asijsko-pacifické oblasti, 18 z východní Evropy, 27 smluvních států je z oblasti Latinské Ameriky a zbylých 27 pochází z Evropy západní, tak lze spatřovat jeho velké nedostatky z pohledu univerzality, že některé vlivné a mocné státy nejsou dosud jeho členy. Mezi tyto významné hráče v mezinárodním systému, kteří zatím nejsou smluvními stranami Statutu, lze jmenovat především v první řadě stálé členy Rady bezpečnosti USA, Čínu a Rusko a dále také další významné hráče, jako je například Izrael, Indie, Pákistán anebo některé arabské a africké státy.¹¹⁵

Z tohoto pohledu lze tedy konstatovat, že cíl univerzality Mezinárodního trestního soudu je splněn tak z poloviny. Na druhou stranu

---

¹¹⁴ viz *Preambule Římského statutu Mezinárodního trestního soudu*

¹¹⁵http://www.icccpi.int/en_menus/asp/states20parties/Pages/the%20states%20parties%20to%20the%20rome%20statute.aspx. 22. 4. 2013;

lze ovšem konstatovat, že například vstupem USA, které se v poslední době pravděpodobně na ratifikaci pomalu připravují, by pravděpodobně dokázala motivovat také ostatní země k přistoupení ke Statutu.¹¹⁶

Úspěch na cestě k univerzalitě nelze měřit pouze počtem ratifikací Statutu, ale je potřeba si především stanovit také další kritéria jako jsou například lidnatost jednotlivých států, jejich politický režim, jejich mocenské postavení v rámci mezinárodních vztahů, anebo také kritérium, zda se v nich odehrává nějaký ozbrojený konflikt apod.

Z tohoto pohledu je zde hlavní nedostatek univerzality ICC především absence některých členů Rady bezpečnosti USA, Ruska, Číny, dále nejlidnatějších států světa, jakými jsou Indonésie, Bangladéš, Pákistán nebo Indie a dále mnoha afrických a asijských států ve kterých probíhají ozbrojené konflikty. Soud sice má určité mechanismy, kterými lze zasáhnout proti zločinům páchaných občany, nebo příslušníky těchto států, ale jsou značně omezené. Z tohoto pohledu lze konstatovat, že Soud čeká ještě dlouhá a nesnadná cesta.

Mezi další argumenty příznivců a zastánců soudu lze zařadit také jeho funkci preventivní, nebo také odstrašující. S velkou pravděpodobností lze tvrdit, že existence nezávislého a stálého Mezinárodního trestního soudu může působit, jako odstrašující element, který má vliv na chování případných zločinců, kteří by se rozhodli páchat ty nejhorší zločiny nad kterými má Soud jurisdikci a které je schopen stíhat. Obzvláště ve chvíli, kdy se podařilo dostat před Soud některé významné zločince, z nichž asi nejzářivějším příkladem je zahájené řízení s vůbec první hlavou státu a to súdánským prezidentem Umarem Al-Bašírem, může tento velice medializovaný případ snadno další

---

¹¹⁶ Ulík, K.: 2009. Schválí Spojené státy americké statut Mezinárodního trestního soudu? *Mezinárodní politika č.1. 2009*, s. 33.

potencionální pachatele odradit.¹¹⁷ To platí nejen pro státy, které jsou smluvní stranou Statutu, ale také i pro ty kteří jí nejsou a to především díky možnosti iniciace zahájení vyšetřování ze strany Rady bezpečnosti OSN.

Preventivní funkce by neměla být zpochybňována, ba naopak vyzdvihována, i když těžko lze tento fakt zcela jasně prokázat. Zřejmě až po určité době fungování Soudu by bylo vhodné pomocí kvantitativních výzkumů zhodnotit, zda se například snížilo množství páchaných nejtěžších zločinů v souvislosti s existencí Mezinárodního trestního soudu. Další nespornou výhodou, kterou bychom mohli zmínit v souvislosti s preventivní funkcí Soudu je také to, že zde máme mechanismus, kdy je možné na základě principu individuální trestní odpovědnosti hnát před Soud skutečné pachatele, kteří se již díky pravidlům nastavených v rámci Statutu nemohou nadále skrývat za své politické funkce a svůj vliv.

Dalším nezpochybnitelným pozitivem může být také to, že díky řízení před Mezinárodním soudem jsou mnohá porušování lidských práv více medializována a díky pozornosti světové veřejnosti a nejen jí se mezinárodní společenství dozví více o skutečnostech odprovázející ozbrojené konflikty a další nepravosti v odlehlých koutech světa.

Stejně, jako tomu bylo u předchůdců ICC, tak i zde můžeme hovořit o velkém významu existence tohoto stálého soudního tělesa k teorii, ale také k praxi mezinárodního humanitárního práva. Obrovským úspěchem z tohoto hlediska je především ta skutečnost, že se podařilo v rámci revizní konference v Kampale nalézt po mnoha neúspěšných pokusech definici zřejmě nejzásadnějšího zločinu, a to definici agrese, tak jak jsme si ji představili výše. Není ani vyloučeno, že se později do jurisdikce Soudu dostanou také další případné zločiny dle mezinárodního trestního

---

¹¹⁷ <http://www.haguejusticeportal.net/index.php?id=9502>, 20. 4. 2013;

práva, které se doposud do Statutu kvůli snaze o jeho ratifikaci nevešly. Takovými zločiny jsou například:¹¹⁸

Jedním z pozitiv, které by se mělo také v souvislosti s ICC zmínit je bezpochyby skutečnost, že státy, ale také Rada bezpečnosti dostala na pomoc další instituci, pomocí které může efektivně, spravedlivě a především nezávisle bojovat za mezinárodní mír a bezpečnost a šířit tak mezinárodní spravedlnost. I přes pochybnosti a argumentaci některých odpůrců lze tvrdit, že díky velice složitému procesu výběru funkcionářů Soudu se jedná o skutečně nezávislý orgán, schopný především nezávisle a bez politických vlivů, které velice často ovlivňují činnost Rady bezpečnosti, posoudit daný případ.

Pokud bychom tedy shrnuli krátce přínos Soudu, který v něm spatřují jeho příznivci, tak se jedná dále o to, že Soud **přispívá k rozvoji teorie, ale také praxe mezinárodního trestního soudnictví a mezinárodního humanitárního práva**, působí **preventivně** vůči spáchání zločinů dle mezinárodního práva, přispívá k **medializaci** jednotlivých případů a méně sledovaných konfliktů, podílí se na **rozvoji mezinárodní spravedlnosti**. Samozřejmě výčet pozitiv by mohl být mnohem delší, ale jsem přesvědčen, že tyto a výše uvedené patří mezi ty nejvýznamnější. Na druhou stranu jsme si uvedli také argumenty jeho odpůrců. Otázkou zůstává, zda právě argumenty, které jsou uváděny jeho odpůrci, nejsou jeho největšími výhodami?

---

¹¹⁸ Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha, s. 120.

7. Postoj USA vůči ICC:

Zřejmě nejzásadnějším nedostatkem z hlediska legitimacy Mezinárodního trestního soudu je z mého pohledu především chybějící ratifikace Spojených států amerických (dále jen USA). USA jsou v období po konci bipolárního konfliktu nejvýznamnější velmocí a jedním z hlavních hybatelů v rámci mezinárodní politiky vůbec. USA z historického hlediska patřily k jednomu z těch, kteří se nejvíce zasloužili k rozvoji mezinárodního trestního soudnictví. Ať už se jednalo o iniciaci ustavení Norimberského tribunálu, anebo o jejich významný podíl na zřízení jednotlivých *ad hoc* tribunálů. USA byly dokonce jedním z hlavních iniciátorů zřízení stálého a univerzálního trestního soudu v průběhu minulého století. Z tohoto pohledu je tedy vcelku zajímavým paradoxem, že do dnešních dnů USA odmítají ratifikaci Mezinárodního trestního soudu. Dokonce během Římské konference byly jedním ze sedmi států včetně Izraele, Čínské lidové republiky, Iráku, Kataru, Libye a Jemenu, které hlasovaly proti schválení Římského statutu Mezinárodního trestního soudu v roce 1998.

Z výše uvedeného je tedy patrné, že myšlenka ICC není USA zcela cizí. Dokonce se díky svému pozorovatelskému statutu velice významně podílejí například na pokusech o definici agrese a dalších otázkách týkajících se ICC. Zásadní otázkou tedy zůstává, proč ho i nadále odmítají a jaké důvody je k tomu vlastně vedou? Další otázkou, na kterou bychom se měli pokusit odpovědět je ta, zda existuje nějaká perspektiva, že by do budoucna USA Římský statut ratifikovaly a posílily tak jeho legitimitu, případně zda by tento krok mohl přimět ratifikovat Římský statut, také další velmoci a partnery z Rady bezpečnosti?

Jak jsme uvedli, tak USA se postavily do čela opozice proti Mezinárodnímu trestnímu soudu. Během Římské konference hlasovaly společně s dalšími sedmi státy proti jeho přijetí a rezolutně ho tak odmítly. Na úvod je potřeba říci, že tuto koalici států odmítajících Statut

Mezinárodního trestního soudu, lze považovat pouze za účelovou a to v tom smyslu, že každý ze států má své vlastní důvody, kvůli kterým odmítá tuto ratifikaci. Pojdme si nyní podívat podrobněji na důvody, které USA vedou k odmítání Statutu.

Římská konference probíhala ve chvíli, kdy v čele USA stál prezident Bill Clinton. Ten sice v poslední možný den, tedy 31. prosince 2000 připojil svůj podpis na Římský statut, ale následně doporučil svému nástupci G. W. Bushovi, aby Statut nepředkládal ke schválení Senátu, kde by s velkou pravděpodobností tato ratifikace neměla příliš velkou šanci na úspěch.¹¹⁹ Otázka tedy zní, proč prezident Bill Clinton v poslední možný den připojil svůj podpis pod Statut, i přesto, že následně nedoporučil jeho schválení? Oповідět je vcelku jednoduchá, USA se snažily dát najevo svůj odmítavý přístup jednak symbolickým podpisem v poslední možný termín a současně tímto podpisem získaly přidružené členství, které jim dává možnost aktivně se do jisté míry podílet na podobě ICC a také například na definici jednotlivých zločinů, jmenování soudců a žalobců. Tato politika USA pokračovala i nadále během období administrativy prezidenta Bushe, a až teprve v době jeho druhého funkčního období došlo k drobnému oslabování těchto postojů.¹²⁰

Co se týká argumentace ze strany USA proti ICC, tak lze říci, že je velice shodná a argumenty, které jsme uvedli v předchozí kapitole. Pokud bychom je měli stručně shrnout, tak mezi ně patří především tyto: Jurisdikci lze vykonávat i vůči občanům třetích států, Existuje nerovnoprávnost mezi smluvními a nesmluvními stranami Statutu, oslabení role Rady bezpečnosti, pochybnosti nad nezávislostí a politickou

---

¹¹⁹ Sheffer, D.: 2008. The Constitutionality Of The Rome Statute Of The International Criminal Court. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, vo. 98, No. 3. s. 986

¹²⁰ Bureš, P.: 2006. Znásilnění Římského statutu aneb (O)pozice USA vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu. *Mezinárodní politika* č. 9, 2006. s. 31.

nezaujatostí hlavního prokurátora a jeden z posledních výtek je možnost Soudu zasahovat do soudní moci suverénního státu.¹²¹

Důvody odmítavého přístupu USA, i přes jejich dlouhodobý pozitivní přístup k podpoře a rozvoji mezinárodního trestního soudnictví, lze hledat především v obavách americké administrativy z toho, že by přistoupení ke Statutu mohlo vážně ohrozit postavení členů jejich ozbrojených složek, ale i civilních pracovníků působících v zahraničí. USA mají v rámci mezinárodního systému velice specifické postavení a jejich armáda se účastní mnoha zahraničních vojenských misí. Vojáci, jejich velitelé, nebo dokonce samotní politici, včetně vrchních politických představitelů by se tak mohli teoreticky jednoho dne ocitnout před Soudem. Jak, uvádí ve svém článku Karel Ulík, tak jen v souvislosti s americkou invazí do Iráku obdržel vrchní žalobce Lusi Moreno Ocampo do března 2006 více jak 240 oznámení a podnětů k zahájení vyšetřování, které však všechny do jedné zamítl.¹²²

Mezi další důvody k odmítání Statutu ze strany USA jsou také uváděny například absence práva na porotu, která je garantována v čl. 3 americké Ústavy. Z tohoto pohledu je ale spíše tím pravým důvodem výše zmíněná obava z případného stíhání, ale také snaha USA o zachování svého vlivu na mezinárodní politiku a snaha zamezit jejímu oslabování. Pro tento postoj USA je také dobré se pokusit pochopit, jak USA vnímají svojí vnější suverenitu. USA jednak velice citlivě vnímají jakékoliv omezení ze strany mezinárodního společenství, které by znemožnilo jejich vlastním občanům zachovat si americké hodnoty kdekoliv na světě. Z tohoto pohledu, se mohou cítit institucí jakou je ICC zkrátka ohroženi. Dalším možným úhlem pohledu je vnímání ICC jako

---

¹²¹ Ulík, K.: 2009. Schválí Spojené státy americké statut Mezinárodního trestního soudu? *Mezinárodní politika č.1. 2009*, s. 34. Nebo také viz kapitola uvádějící argumenty odpůrců Soudu.

¹²² Ulík, K.: 2009. Schválí Spojené státy americké statut Mezinárodního trestního soudu? *Mezinárodní politika č.1. 2009*, s. 34.

toho, kdo ohrožuje jejich moc a hegemonii. Z tohoto pohledu je pro USA mnohem významnější jejich mocenská pozice, než morální hodnoty.¹²³

7.1. Legislativní opatření a bilaterální dohody se smluvními státy

Bushova administrativa přijala také některá legislativní opatření vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu. V rámci vnitrostátního práva se jedná především o vytvoření tzv. Zákona o ochraně členů americké služby (*ASPA- American Service Member's Protection Act*), který dostal novinářskou přezdívku *Hague Invasion Act*. Návrh tohoto zákona byl vytvořen těsně po potřebné šedesáté ratifikaci Římského statutu, kterým v podstatě vstoupil v účinnost. Již v srpnu 2002 ASPA vstupuje v účinnost a ještě k němu doplňme, že byl přijat v rámci balíku zákonů reagujících mimochodem na teroristické útoky z 11. září 2001 v rámci zákonů o financích. Pojďme se podívat, co je předmětem tohoto zákona.¹²⁴

V rámci ASPA USA rezolutně odmítly veškerou pravomoc Soudu vůči svým občanům, přičemž dle jejich názoru nemůže mezinárodní smlouva vytvořit závazky státům, kteří nejsou jejími signatáři. Připomeňme, že se jedná o jeden z principů mezinárodního práva veřejného. USA tak zakazují veškerou spolupráci se Soudem veškerým orgánům na federální úrovni, jednotlivým státům federace a současně také soudům působícím v rámci soudní soustavy USA. Zakazuje se de facto z jejich strany jakékoliv předání amerického občana, nebo osoby pobývající na území USA ICC, financování vyšetřování, vazby či transferu osoby k ICC, dále se zakazuje jakékoliv opatření spojené s vyšetřováním, předběžnou žádostí, či stíháním.¹²⁵

---

¹²³ Leonard, E.: 2012. *The U.S. and ICC. Part 3: Pursuing National Interest*. 10. Jan 2012; Dostupné na : http://ijcentral.org/blog/the_us_and_the_icc_part_3_pursuing_national_interests/, 20. 4. 2013;

¹²⁴ <http://www.amicc.org/usicc/legislation>, 24. 4. 2013;

¹²⁵ Bureš, P.: 2006. Znásilnění Římského statutu aneb (O)pozice USA vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu. *Mezinárodní politika* č. 9, 2006. s. 31.

ASPA současně počítá také s omezením amerických vojenských operací, nebo účasti na nich, pokud by se měli konat na území smluvního státu. Výjimku mohou tvořit pouze takové operace, které lze ze strany vyhodnotit, jako operace vyžadující americký národní zájem, anebo jestliže Rada bezpečnosti svou rezolucí poskytne zástupcům amerických ozbrojených sil rezolucí imunitu. Zvláštností zákona, která si zaslouží pozornost je také ust. § 2008, který zmocňuje prezidenta USA k využití veškerých nezbytných prostředků k propuštění amerických či spojeneckých příslušníků zadržovaných, či uvězněných na popud Soudu. Těžko říci, co si pod tímto paragrafem lze přesně představit, zřejmě jeho smysl a účel míří na využití vlivu americké diplomacie a vlivu amerického prezidentského úřadu ve světě, ale dle tohoto paragrafu pravděpodobně nelze zcela vyloučit ani například jinou metodu osvobození občanů USA uvězněných Soudem.

V prosinci byl k zákonu připojen ještě tzv. Netthercutův dodatek, kterým USA deklarují sankce vůči smluvním státům Statutu spočívající v omezení ekonomické pomoci těmto státům. Na základě tohoto článku nebyla tato pomoc poskytnuta například státům, jako Peru, Kypru, Jihoafrické republice, Irsku, Brazílii, nebo Venezuele. Smluvní státy ovšem dostaly možnost vyhnout se těmto sankcím pomocí uzavření speciálních bilaterálních dohod s USA.¹²⁶ Tato velice masivní kampaň a snaha USA podkopat autoritu a smysl Mezinárodního trestního soudu vzbudila kromě jiného, také velice silnou kritiku a vlnu nevole od jejich spojenců. V době přijetí kritizovalo jeho přijetí několik členů EU v čele s Nizozemskem.¹²⁷ Z hlediska vztahu USA vůči ICC se jednalo o jeden z největších faulů směrem k úsilí a činnosti ICC a o zcela zásadní událost směrem ke zhoršení jejich vzájemného vztahu. O to horší je z tohoto pohledu, že USA se nebály využít veškerých metod, včetně

---

¹²⁶ <http://www.iccnw.org/?mod=nethercutt>, 22. 4. 2013;

¹²⁷ <http://www.hrw.org/news/2002/08/03/us-hague-invasion-act-becomes-law>, 22. 4. 2013;

ekonomického nátlaku vůči rozvojovým státům, pro prosazení svých zájmů. USA v tomto případě nedělaly ani rozdíly mezi členskými nečlenskými státy NATO.

Tyto bilaterální dohody jsou z legislativního hlediska druhou možností, jak omezit jurisdikci Soudu na občany USA. K tomu je využíván mechanismus zakotvený v samotném Statutu. Jedná se o článek 98 Statutu, který stanovuje, „že Soud nemůže pokračovat v projednávání žádost o předání nebo pomoc, kvůli níž by dožádaný stát musel jednat v rozporu se svými mezinárodněprávními závazky ve vztahu ke státní nebo diplomatické imunitě osoby či majetku třetího státu, s výjimkou případů, kdy Soud pro účely vzdání se imunity může nejprve zajistit spolupráci třetího státu“.¹²⁸

Pomocí tohoto ustanovení de facto USA našly legislativně konformní řešení, které jí díky diplomatickým tlakům a jednání umožňuje omezit stíhání jejich občanů na území smluvních států. USA se podařilo podepsat celkem přes stovku takovýchto dohod. Státy, které odmítly tyto dohody podepsat, skutečně ekonomickou podporu USA ztratilo.

V současnosti mohou být američtí příslušníci v peacekeepingových operacích vystaveni případnému stíhání ze strany ICC splněním následujících kumulativních podmínek. A to pokud USA poskytnou svůj personál do mise pro udržení míru, která se koná na území státu, který je smluvní stranou Římského statutu. Současně zde ovšem platí také princip komplementarity, která dává přednost stíhání osob před národními soudy. Jak uvádí k této problematice Pavel Bureš, tak dle údajů OSN je v současnosti stíhání amerických občanů v podstatě mizivé, tudíž se ptejme, zda není toto opatření ze strany USA zbytečné?¹²⁹

---

¹²⁸ Viz čl. 98 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu;

¹²⁹ Bureš, P.: 2006. Znásilnění Římského statutu aneb (O)pozice USA vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu. *Mezinárodní politika č. 9, 2006.* s. 33.

Pro úplnost dokreslení vztahů USA a ICC je potřeba zmínit také dvě rezoluce schválené Radou bezpečnosti na popud USA, kterými jsou rezoluce č. 1422 a sesterská rezoluce č. 1487 Rady bezpečnosti z let 2002 a 2003, která využívá ustanovení čl. 16 zakotveného uvnitř Statutu, kde lze učinit odklad vyšetřování až na 12 měsíců v konkrétním případě. Tento požadavek lze po nové žádosti prodlužovat v podstatě do nekonečna. Tato rezoluce v podstatě deklaruje jistou formu imunity konkrétním osobám, které by mohly být za běžných okolností Soudem stíhány. Také v tomto případě se jednalo ze strany Rady bezpečnosti o významné snahy podkopat jurisdikci a činnost ICC.¹³⁰

7.2. Perspektiva přijetí Statutu Mezinárodního trestního soudu ze strany USA

Ve vztahu mezi USA a ICC lze sledovat určitý vývoj. Jak jsme již zmínili, tak USA jsou z dlouhodobého hlediska od konce druhé světové války považováni za jednoho z hlavních aktérů, který se podílel na rozvoji mezinárodní trestní justice a který podporoval vznik stálého mezinárodního trestního soudu. Zatímco na zřízení ICTY a ICTR na počátku devadesátých let se USA aktivně zasazovala o jejich zřízení a podílela na jejich činnosti, tak jejich vztah k ICC zaznamenal již před Římskou konferencí obrat téměř o 180 stupňů. Výše jsme si uvedly jedny z hlavních důvodů, které je k tomuto jejich přístupu vedly, nicméně ptejme se, zda po éře naprostého odmítání během prvního funkčního období George W. Bushe doprovázené vyhrožováním ze strany USA stažením veškerých jejich účastníků z peacekeepingových operací až k drobnému oteplování vztahů během funkčního období druhého, nemůže dojít k situaci, kdy by se USA staly nakonec smluvním státem Statutu a posílily by tak výrazně jeho legitimitu?

---

¹³⁰ Bureš, P.: 2006. Znásilnění Římského statutu aneb (O)pozice USA vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu. *Mezinárodní politika* č. 9, 2006. s. 32.

Jak jsme již zmínili, tak vrcholným obdobím antagonistického přístupu USA vůči ICC lze označit první funkční období prezidenta G. W. Bushe. Během tohoto období došlo ke snahám podkopávat a zpochybňovat legitimitu ICC ze strany USA. Jednalo se především o přijetí zřejmě ASPA, dále uzavírání bilaterálních dohod se smluvními státy a USA pod pohrůžkou přerušení ekonomické pomoci, nebo také přijetí obecných rezolucí v Radě bezpečnosti zamezující stáhnutí účastníků mírových operací. Toto období lze datovat do roku 2000-2005 a jak jsme již naznačili, jednalo se o tzv. snahy USA o invazi a podkopávání mechanismů ICC. Od roku 2005 lze však pozorovat pomalé, ale významné kroky administrativy USA k postupnému začlenění se ke Statutu. Jako za zásadní přelom v tomto přístupu je považován především americké zdržení se hlasování během zasedání Rady bezpečnosti k její rezoluci č. 1593, kdy tímto svým krokem umožnili opětovně otevřít vyšetřování situace k Súdánu a de facto, tak umožnili také stíhat vůbec první hlavu státu prezidenta Al-Bašíra. Tento první krok společně s předvolební kampaní probíhající před volbami, ve kterých nakonec zvítězil kandidát Demokratů Barrack Obama pomalu ukázaly, že se postupně přístup USA vůči ICC začíná měnit. Již v této předvolební kampani někteří kandidáti včetně Mc Caina otevřeně deklarovaly, že pokud by ve volbách uspěly, tak budou iniciovat přistoupení ke Statutu a budou se aktivněji podílet na činnosti samotného Soudu¹³¹. Současně od roku 2007 není již tak striktně dodržováno dodržování ekonomických sankcí, vůči smluvním státům Statutu.¹³²

Prezidentské volby 2008 nakonec vyhrál Barrack Obama, který i přesto že v předvolební kampani zvolil v rámci předvolební taktiky spíše neutrální a opatrný přístup ve vztahu k americkému přistoupení ke

---

¹³¹ Statements of U.S. Presidential Candidates on the International Criminal Court dostupné na: <http://www.amicc.org/docs/2008%20Candidates%20on%20ICC.pdf>, 24. 4. 2013;

¹³² Ulík, K.: 2009. Schválí Spojené státy americké statut Mezinárodního trestního soudu? *Mezinárodní politika č.1. 2009*, s. 32

Statutu, tak po nástupu do své funkce započal některé kroky, které svědčí o postupném oteplování vztahu USA vůči ICC a o změně politiky v tomto směru. USA postupně zjistily v období po roce 2003, že i přes jejich veškeré vztahy nelze legitimitu Soudu zcela podkopat. Soud si postupně získal velkou podporu mezinárodního společenství a navíc v této souvislosti začalo docházet i k roztržkám mezi USA a některými jejími spojenci. Je potřeba si uvědomit, že ICC měl a má obrovskou podporu například ze strany členských států EU¹³³. V současnosti zde není jediný členský stát, který by nebyl smluvní stranou Statutu. Paradoxem je, že posledním z nich byla v podstatě Česká republika, která za to dlouhodobě sklízela ze strany EU kritiku.¹³⁴

V roce 2007 se objevily také na půdě amerického Senátu první návrhy na zrušení ASPA, která je vůbec asi jedním z největších faulů ze strany USA vůči Mezinárodním trestnímu soudu. To se zatím nepodařilo prosadit, ale již Obama deklaroval, že se toto pokusí změnit a definitivně zákon zrušit. Obamova administrativa v souvislosti se změnou americké zahraniční politiky stojí před velkým dilematem. Jedním z nich je pojetí a tradiční chápání vnější suverenity USA, jako ochrany národních zájmů a druhým je snaha USA o opětovné vrácení se do pozice leadera a zastánce mezinárodního trestního soudnictví.¹³⁵ Vzhledem k tomu, že po téměř desetiletém fungování Soudu má za sebou již řadu úspěchů, jako například první úspěšný rozsudek, nebo také první obžalobu hlavy státu¹³⁶

USA si uvědomují, že ICC se stává skutečně fungující a akceschopnou institucí a z jejich členství jim mohou postupně plynout

---

¹³³ Sheffer, D.: 2008. The Constitutionality Of The Rome Statute Of The International Criminal Court. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, vo. 98, No. 3. s. 986-987.

¹³⁴ <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/05/mezinarodni-trestni-soud-mezi-pravem.html>, 22. 4. 2013;

¹³⁵ http://ijcentral.org/blog/the_us_and_the_icc_part_3_pursuing_national_interests/, 22. 4. 2013;

¹³⁶ V současnosti je stíháno a vyšetřováno přes 20 osob, které se dopouštěly těch nejhorších zločinů

především pozitiva v podobě ovlivňování chodu Soudu, vliv na jmenování jednotlivých Soudců. Dokonce se USA aktivně podílely na volbě nového hlavního prokurátora, který čeká na nástup do své funkce gambijskou právníčku Fatoui Bensoudiové. USA si uvědomily, že dalším odmítáním ratifikace Statutu by nadále spíše ztrácely svůj vliv na dění ve světě.¹³⁷

Dalšími kroky, které symbolizují ze strany Obamovy administrativy přibližování k Soudu je také zřízení specializované *Atrocities Prevention Board*, která má za úkol monitorovat, vytvářet politiky vedoucí k potírání zločinů dle mezinárodního práva, přičemž jedna její část se specializuje na spolupráci se samotným ICC. Současně USA vyslaly více, než 100 svých pozorovatelů do Ugandy, kde se mají podílet na šetření případu verbování dětských vojáků ze strany Josepha Konyho.¹³⁸

Celkově lze tedy konstatovat, že USA pomalu, ale přeci směřují k ratifikaci Statutu. Hlavním důvodem je, že pozitiva nad jejich zapojením převažují nad negativy. USA jako globální velmoc si nemůže dovolit se těchto procesů neúčastnit, obzvláště poté, co se přes počáteční potíže a problémy začíná ICC osvědčovat a má za sebou kromě podpory širokého spektra mezinárodního společenství, také některé další úspěchy v podobě úspěšného vyšetřování některých zločinů a i prvního rozsudku. Americký přístup se z tohoto hlediska dá charakterizovat heslem: „*Když ho nemůžeš porazit, tak se k němu přidej*“. USA budou tedy zřejmě postupně znovu usilovat o navrácení se do pozice leadera mezinárodního trestního soudnictví a usilovat tak prostřednictvím Mezinárodního trestního soudu o dodržování lidských práv a prosazování svých

---

¹³⁷ Scheffer, D.: 2012. America's Embrace of the International Criminal Court, *JURIST - Forum*, July 2, 2012, dostupné na: <http://jurist.org/forum/2012/06/dan-scheffer-us-icc.php>, 22. 4. 2013;

¹³⁸ Scheffer, D.: 2012. America's Embrace of the International Criminal Court, *JURIST - Forum*, July 2, 2012, dostupné na: <http://jurist.org/forum/2012/06/dan-scheffer-us-icc.php>, 22. 4. 2013;

zájmů¹³⁹. Na této cestě ovšem budou muset překonat nějaké další legislativní překážky a to především vyjednat některé výjimky v rámci Statutu, tak, aby byl v souladu s Ústavou. Rovněž pro přijetí Statutu bude nezbytná vhodná politická konstelace, jelikož v Senátu bude muset projít 2/3 většinou. Otázka je, zda se toto uskuteční ještě do konce druhého volebního období Barracka Obamy, nebo až později. Nicméně lze konstatovat, že přistoupení USA ke Statutu by z tohoto hlediska znamenalo velice výrazné posílení jeho legitimacy a lze předpokládat, že by se mohlo stát také výraznou motivací pro přístup ke Statutu také dalších států, které prozatím s ratifikací a přistoupením váhají.

---

¹³⁹ Leonard, E.: 2012. *The U.S. and ICC. Part 3: Pursuing National Interest*. 10. Jan 2012; Dostupné na : http://ijcentral.org/blog/the_us_and_the_icc_part_3_pursuing_national_interests/, 20. 4. 2013;

8. Závěr

První myšlenka na zřízení stálého a univerzálního trestního tělesa, které by bylo schopno vykonávat jurisdikci nad těmi nejhoršími zločiny, kterých je lidstvo schopno, se zrodila již po druhé světové válce, kdy vůbec poprvé Valné shromáždění OSN iniciovalo vznik Mezinárodního trestního soudu. Během dlouholetého bipolárního konfliktu byla však tato revoluční myšlenka uložena k ledu a k jejímu znovuoživení došlo až po hrůzných zkušenostech s vnitrostátními konflikty, které se po konci Studené války rozhořely po celém světě. Mezinárodní trestní soudnictví s ustanovením Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii a Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu a několika hybridními trestními tribunály zažívalo opětovné znovuzrození a renesanci. Jelikož se tyto tribunály při potírání zločinů dle mezinárodního práva osvědčily, oživena tak byla v průběhu devadesátých let minulého století také myšlenka stálého Mezinárodního trestního soudu. Tento složitý proces přípravy Statutu a následného uvedení Soudu v život vyvrcholil několikátýdenní konferencí konající se v sídle FAO v Římě v první polovině roku 1998. Římská konference znamenala zásadní zlom v procesu tvorby Mezinárodního trestního soudu. Po dlouhých a často velice ostrých jednáních o konečné podobě Statutu Mezinárodního trestního soudu, pro který se nakonec vžil název Římský statut, došlo k hlasování, kde byl zasedajícími státy jasnou většinou přijat. Proti hlasovalo pouze sedm států, ale nikoliv bezvýznamných států. Mezi těmito státy byly velmoci a současně stálí členové Rady bezpečnosti OSN: USA, Rusko, Čína a další, mezi něž patřil například Izrael, nebo Indie. Tyto státy daly během tohoto hlasování jasně najevo svůj odmítavý postoj vůči této nové a revoluční instituci, kterou cítili zřejmě jako možné ohrožení svého mocenského postavení do budoucna.

Obzvláště paradoxní byl především postoj USA. USA dlouhodobě patřily mezi jedny z průkopníků a hlavních podporovatelů rozvoje mezinárodního trestního soudnictví a mezinárodní spravedlnosti. Ve chvíli, kdy mělo po několika desetiletích k naplnění cíle, který společně s dalšími státy uložili Komisy pro mezinárodní právo, tedy ke zřízení stálého Mezinárodního trestního soudu, tak svůj postoj obrátily o 180 stupňů proti.

Je třeba poznamenat, že Mezinárodní trestní soud je v podstatě institucí *sui generis*, která nebyla stejně jako její předchůdci vytvořena v rámci OSN, ale byla založena na základě mezinárodní multilaterální smlouvy. Tato smlouva, nebo též Římský statut je bezpochyby výsledkem konsensu a přiměřeného kompromisu mezi skupinami států, které během Římské konference, ale také již před ní vytvořily ad hoc vyjednávací koalice. Na tomto místě je třeba poznamenat, že i přes konečné schválení Římského statutu se podařilo jednotlivým státům, především z řad jejich odpůrců vtělit do Statutu některé pojistky, pomocí kterých mohou za určitých okolností zasahovat do činnosti Soudu.

Pro legalizaci Statutu a jeho účinnost bylo potřeba získat minimální počet 60-ti ratifikací. Tento proces se odehrál vcelku rychle, během necelých čtyř let a již v polovině roku 2002 mohl Mezinárodní trestní soud se sídlem v Haagu zahájit svou činnost.

Díky vcelku rychlé ratifikaci potřebným minimem států bylo dosaženo legality nezbytné pro existenci Mezinárodního trestního soudu. Poté co k Římskému statutu i po roce 2002 přistoupily také další státy a v současnosti jsou smluvními stranami statutu téměř 2/3 všech států světa, tak o jeho legalitě nelze mít pochybností. Ovšem druhou významnou otázkou, která je současně také hlavní hypotézou této práce, je otázka legitimacy Mezinárodního trestního soudu. Pojdme se ji tedy pokusit zodpovědět.

Legitimitu jsme si v úvodu práce vymezili jako oprávnění, nebo uznání autorit¹⁴⁰, tedy v tomto případě především aktérů mezinárodního systému, především států, ale také například nevládních mezinárodních organizací a občanské společnosti. Z tohoto hlediska, tedy dle mého názoru, nelze na hypotézu stanovenou v úvodu, zda je Mezinárodní trestní soud skutečně legitimní institucí, zodpovědět zcela jasně. Pokud bychom měli na položenou otázku dát odpověď, tak bych se přikláněl k možnosti, že spíše ano. Nyní se pokusme zdůvodnit, co mě k tomuto názoru vede.

Pokud bychom si podobnou otázku položili v období kolem roku 2003, odpověď by byla zřejmě zcela opačná. Mezinárodní trestní soud však během své vcelku krátké existence udělal významné pokroky k jejímu posílení. I přesto, že lze namítat, že jeho smluvními stranami dosud nejsou někteří stálí členové Rady bezpečnosti, další významné regionální anebo vojenské velmoci, tak lze konstatovat, že role Mezinárodního trestního soudu v posledních letech významně posiluje. Během své krátké existence prokázal, že je skutečně nezávislým orgánem, který je schopen stíhat a vyšetřovat zločiny, které patří do jeho jurisdikce. Před Soudem se během posledních několika let ocitlo více jak dvacet obžalovaných, včetně první hlavy státu a další případy jsou ze strany Soudu dále monitorovány. Určité výtky jeho odpůrců se ovšem objevují ohledně jeho efektivity. Tyto výtky lze z mého pohledu sice považovat za částečné oprávněné, obzvláště pokud bychom fungování Mezinárodního soudu srovnali například s efektivitou Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii. Nicméně je potřeba si uvědomit, že Mezinárodní trestní soud je pořád ještě velice mladou institucí, která musí projít zatěžkávacími zkouškami, které bude následně reflektovat. Již dnes probíhají první pokusy orgánů v rámci Shromáždění smluvních států při Mezinárodním trestním soudu o analýzu možného

---

¹⁴⁰ Gerloch, A.: 2004. *Teorie práva*. Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk. Plzeň. s. 231.

zefektivnění jeho fungování, jak z finančního a hospodářského hlediska, tak z pohledu zrychlení jeho práce.

Dalším argumentem pro naše tvrzení je, že i přesto, že členy nejsou některé velmoci, nebo také některé problematické státy, především s oblasti Asie a Afriky, tak naopak mezi smluvní státy Statutu patří například všechny vyspělé státy Evropy, včetně všech členů Evropské Unie, nebo hlavních regionálních hráčů v Latinské Americe. V neposlední řadě lze konstatovat, že Mezinárodní trestní soud si již během procesu jeho vyjednávání získal velké množství podporovatelů ze strany nejrůznějších nevládních organizací a také světové veřejnosti. Počet úspěšných ratifikací zcela jasně převyšuje počet států, které ho ratifikovat odmítají. Z tohoto pohledu lze konstatovat, že v současnosti má Mezinárodní trestní soud významnou podporu většiny členů mezinárodního společenství.

Dalším nezanedbatelným argumentem je také to, že v podstatě u všech zahájených stíhání se neobjevil nikdo a to ani mezi odpůrci Soudu, kdo by zahájení takového vyšetřování nějakým výrazným způsobem znevažoval, nebo snad zpochybňoval, naopak Soudu se daří na svou stranu získávat také světová média. Obrovský a nezanedbatelný posun a jeden z největších úspěchů, který si Soud připsal, je také to, že po mnoha neúspěšných pokusech, se podařilo na jeho revizní konferenci v Kampale definovat zločin agrese.

Jedním z posledních argumentů, avšak neméně podstatný, který uvedu na obhajobu mého tvrzení je ten, že přes ostré ataky a fauly, které Mezinárodní trestní soud dostával ze strany USA, obzvláště během obou funkčních období prezidenta G. W. Bushe, lze dnes konstatovat, že jejich přístup se výrazně změnil a z dlouhodobého hlediska se domnívám, že USA postupně směřují k ratifikaci Římského statutu. Již dnes je jasně patrné oteplování vztahů, kdy USA zřejmě pochopili, že dalším zpochybňováním legitimacy Mezinárodního trestního soudu sami sobě

spíše škodí, a že pro prosazování jejich zájmů bud mnohem lepší jejich aktivní participace v rámci Soudu. V kapitole o postoji USA a Mezinárodního trestního soudu jsme již některé formy spolupráce naznačili. Právě z tohoto hlediska bude velice zajímavé sledovat proměnu Soudu po eventuálním přistoupení USA. Tento krok by dle mého názoru nejen, že Soud zcela legitimoval, ale možná by vstup USA motivoval také další současné odpůrce Soudu k jeho ratifikaci. Otázkou pouze zůstává, zda i poté si Soud dokáže udržet svou nestrannost a nezávislost a dostatečně se ubránit politickým vlivům, které samozřejmě existují již dnes, ale v udržitelných mezích. V případě, že by se tomu tak nestalo, tak by to byla obrovsky promarněná příležitost mezinárodního společenství k posílení světového míru a mezinárodní bezpečnosti.

Pokud bychom tedy měli shrnout odpověď na stanovenou hypotézu, tak lze konstatovat, že Mezinárodní trestní soud, i přesto, že je relativně mladou institucí rodící se s kompromisů v rámci mezinárodního společenství, který si dlouho hledal cestu na světlo světa, tak po počátečních pokusech o zpochybnění jeho legitimacy se postupně stává silnou a úspěšnou legitimní mezinárodní institucí a začíná pomalu naplňovat cíle stanovené ve své preambuli. Navíc lze předpokládat, že po eventuálním vstupu USA jeho legitimita a schopnost rozvíjet a naplňovat mezinárodní humanitární právo nadále poroste.

9. Resume

Some have called the 20th Century now past the bloodiest of all. Usually, those who claim this seem always to have in mind World Wars I and II, plus the Korean and Vietnam Wars. However, there were many more people in the world then, a mid-century population of 2.3 billion compared to the mid-19th Century population of 1.2 billion. International community reaction for the wars was establish some strong, universal and permanent international institution with capacity to fight against human atrocities. In 20th century U. N. established ad hoc International criminal tribunals and their mission was fight against the war crimes, but there still lacked stable international institution. Year 1998 was landmark for establishing The International Criminal Court.

The International Criminal Court is a relatively recently established international institution, whose objective is to judge the perpetrators of the worst crimes under international law in a fair trial. The creation of this court is a clear message sent by the international community to these perpetrators that they can not use their national immunities as an excuse anymore, that they will be brought before justice and bear responsibility for their behaviour. The International Criminal Court is a permanent tribunal to prosecute individuals for genocide, crimes against humanity, war crimes, and the crime of aggression.

The Rome Statute of the International Criminal Court is an open international treaty. The states can decide on a voluntary basis to ratify the Statute and thereby to accept the jurisdiction of the Court. The Statute was accepted in 1998 and on grounds of obtaining the required number of ratifications entered into force 1. 7. 2002. The jurisdiction of the Court covers the crimes committed from this date forward. Subject matter jurisdiction refers to following crimes: genocide, crimes against humanity and war crimes. The crime of aggression should be included after the state parties accept the definition of this crime. This diploma thesis is focused for the question of its legitimacy and I try to describe the process

of establishing and negotiation of Rome Statute of International Criminal Court.

10. Seznam použitých pramenů

LITERATURA:

- Aksar, Y.: 2004. *Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc tribunals to a Permanent International Criminal Court*. London: Routledge
- Barnett, L.: 2008. *International Criminal Court: History an Role*. Library of Canadian Parliament. Dostupné na: <http://www.parl.gc.ca/content/LOP/ResearchPublications/prb0211-e.htm>
- Bílková, V.: 2007. Úprava vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu. Praha.
- Bílková, V.: 2007. Afrika: laboratoř mezinárodního trestního soudnictví. *Mezinárodní politika*, č. 5, 2007, s. 18 - 20..
- Broomhall, B. 1999. *The International Criminal Court: Overview, and Cooperation with States* In: AIDP (ed. 1999): ICC Ratification and National Implementing Legislation, Toulouse, Éres 1999, s. 45 – 111.
- Bureš, P. 2006. Z násilnění Římského statutu. *Mezinárodní politika*, č.9, 2006. s. 33.
- Cassese, A., Gaeta, P., Jones, J. D.: 2002. *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary*, Oxford University Press: Oxford.
- Christol, Q. C.: 2004. *International Law and U.S. Foreign Policy*. University Press of America: Oxford.
- Chutná, M; Jílek, D. 1994. *Mezinárodní právo humanitární v dokumentech*. MU Brno: Brno.

- Čepelka, Č.:1999. Mezinárodní trestní soudnictví, *Právník* 10/1999. s. 67-89.
- Čepelka, Č., Šturma P.: 2008. *Mezinárodní právo veřejné*. C.H. Beck: Praha.
- Cassese, A.: 2007. On Some Problematical Aspects of the Crime of Aggression. *Leiden Journal of International Law*, 2007. Svazek 20, č. 4 . s. 8-10
- Janda, I.: Myšlenka mezinárodního trestního soudu, *Časopis pro právní vědu a praxi*, PF MU Brno, vol. IV, 3/1996; s. 56-77.
- David, V., Malenovský J.: 1983. Mezinárodněprávní aspekty potlačování mezinárodního terorismu, *AUB Iuridica No. 46*, Brno.
- Drakulić S.: 2006. *Ani mouše by neublížili, váleční zločinci u soudu v Haagu*. BB art: Praha.
- Driscoll, W., Zompetti, J., Zompetti W. S. (eds.): 2004. *The International Criminal Court: Global Politics and the Quest for Justice*. International Debate Education Association: Washington D.C.
- Eichler, J.: 2007. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Nakladatelství Karolinum: Praha.
- Galdunová, K.: 2006. *Trestný čin agresie*. In. *Sborník z konference „Medzinárodný trestný súd na začátku 21. Storočia“*. Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo při Slovenskej akademii vied: Bratislava.
- Gerloch, A.: 2004. *Teorie práva*. Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk. Plzeň.
- Grossman, M.: 2002. American Foreign Policy and the International Criminal Court. *International and Strategic Studies May*, 6/2002.

- Guelff, R. ; Roberts, A.: 2000. *Documents of the Laws of War*. Oxford University Press: New York.
- Gray. Ch.: 2008. *International Law and Use of Force*. Oxford University Press: New York.
- Janda I.: Rozbor klíčových institutů mezinárodního práva trestního na pozadí kauzy Pinochet, *Časopis pro právní vědu a praxi, PF MU Brno, vol. VIII, 1/2000*; s. 127-156.
- Janda, I.: 1996. Myšlenka mezinárodního trestního soudu. *Časopis pro právní vědu a praxi, 1996*. s. 442-467.
- Jorgensen, N, H.: 2000. *The Responsibility of States for International Crimes*. Oxford: New York.
- Knapp, V.: 1995. *Teorie práva*. C. H. Beck: Praha.
- Lukášek, L.: Mezinárodní trestní soud - historický vývoj, současný stav a stručný rozbor jeho Statutu, *Právník, roč. 138, č. 12., 1999*, s. 1140 – 1160.
- Malenovský, J.: 2008. *Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. MU Brno: Brno.
- Mrázek, J.: 2004. *Dokumenty ke studiu mezinárodního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o.
- Nálevka, V.: 2000. *Světová politika ve 20. století*. Nakladatelství Aleš Skřivan ml.: Praha.
- Krejčí, O. 2007. *Mezinárodní politika*. Ekopress: Praha.
- Leonard, E.: 2012. *The U.S. and ICC. Part 3: Pursuing National Interest*. 10. Jan 2012; dostupné na : http://ijcentral.org/blog/the_us_and_the_icc_part_3_pursuing_national_interests/, 20. 4. 2013;

- Ondřej, J., Šturma, P., Bílková, V., Jílek, D.: 2010. *Mezinárodní humanitární právo*. C. H. Beck: Praha
- Tomáš, R.: 2002. USA versus Mezinárodní trestní soud. *Mezinárodní politika, č.7, 2002*. s. 22.
- Trahan, J.: 2011., The Rome Statute's Amendment on the Crime of Aggression: Negotiations at the Kampala Review Conference. *International Criminal Law Review 2011, vol. 11, no. 1*. s. 49-104
- Pace, William – Thieroff, Mark: 1999. Participation of Non-Governmental Organisations. In Lee, Roy S. (ed.): *The International Criminal Court: The Making of the Rome Statute*. Kluwer Law International: Hague, s. 391 – 398.
- Padmanabhan, V.: 2010. *From Rome to Kampala: The U.S. Approach to the 2010 International Criminal Court Review Conference*. Council on Foreign Relations: Washington.
- Pečenka, M.; Luňák, P. a kol.: 1999. *Encyklopedie moderní politiky*. Nakladatelství Libri: Praha.
- Potočný, M.; Ondřej, J.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5., doplněné a rozšířené vydání*. C. H. Beck: Praha.
- Popenková M.: 2008. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Právník*. 2008, roč. 147, č. 5. s. 555-583.
- SATZGER, H.: 2005. *Internationales und Europäisches Strafrecht*. Baden-Baden: Nomos.
- Seidl-Hohenveldern, I.: 2006. *Mezinárodní právo veřejné*. Wolters Kluwer: Berlin
- Sheffer, D.: 2008. The Constitutionality Of The Rome Statute Of The International Criminal Court. *The Journal of Criminal Law and Criminology, vo. 98, No. 3*. s. 983-1012.

- Scheffer, D.: 2012. America's Embrace of the International Criminal Court, *JURIST - Forum*, July 2, 2012, dostupné na: <http://jurist.org/forum/2012/06/dan-scheffer-us-icc.php>, 22. 4. 2013
- Schabas, W. A.: 2001. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Scharf, P.: 1999. The Politics behind the U.S. Opposition to the International criminal court. *New England International and Comparative Law Annual*, Vol. 15, 1999, s. 23-67.
- Sunardi, T.: 2000. Mezinárodní trestní soud a jeho předchůdci. *Mezinárodní vztahy*, č. 2/2000, s. 44-47.
- Šturma, P.: 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Nakladatelství Karolinum: Praha.
- Šturma, P.: 1996. Jurisdikce Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (K prvnímu rozsudku ve věci Tadić), *Právní rozhledy* 9/1996; s. 110-135.
- Šturma, P.: 1995. K aktuálním problémům kodifikace zločinů podle mezinárodního práva a návrhu statutu mezinárodního trestního soudu. *Časopis pro právní vědu a praxi* 4/1995.
- Šturma, P.: 2002. Definice zločinů a dalších hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*, č. 2/2002, s. 44-47.
- Šturma, P.: 2004. K problémům plurality soudobých mezinárodních trestních tribunálů ad hoc. *Právní fórum*. 2004, č. 4, s. 134
- Trahan, J.: 2011. The Rome Statute's Amendment on the Crime of Aggression: Negotiations at the Kampala Review Conference. *International Criminal Law Review* 2011, vol. 11, no. 1. s. 49-104

- Ulík, K.: 2009. Schválí Spojené státy americké statut Mezinárodního trestního soudu? *Mezinárodní politika* č. 1, 2009. s. 34-36.
- Válek P.: 2009. *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva*. C. H. BECK: Praha.
- van der Vyver, J.: 2003. Civil society and the International Criminal Court. *Journal of Human Rights*, 3, s. 425-439.
- Zbořil, Z.: 2008. Východní Timor-nejmladší stát z vůle OSN. *Mezinárodní politika*, č. 4., 2008. s. 11.

NORMY A PRIMÁRNÍ ZDROJE:

- *Římský statut Mezinárodního trestního soudu*, Sbíрка mezinárodních smluv č. 84/2009
- Dokument Valného shromáždění OSN *A/RES/95/I*
- *Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii* U.N. doc. S/RES/827, 25. května 1993,
- *Case No IT- 95-10. Prosecutor v Jelisič* z 19. října 1999)
- UN Doc. S/RES/995 z 8.11.1994
- ICC-ASP/6/SWGCA/1, bod 15
- *Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu*, U.N. doc. S/RES/955, z 8. listopadu 1994
- *Human Security Report 2005: War and Peace in the 21st Century*. New York: Oxford University Press, 2005
- *Enhancing efficiency and effectiveness of ICC proceedings: a work in progress*. IBA Human Right Institute Report.
- Dokument *Elements of Crimes*, Annex II., Resolutin RC/Res.6

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- <http://www.globalpolitics.cz>
- <http://politicsofjustice.wordpress.com>
- <http://www.iccnw.org>
- <http://www.bbc.co.uk>
- <http://genocideinbosnia.wordpress.com>
- <http://www.e-ir.info>
- <http://www.africa.ufl.edu>
- <http://www.ceskatelevize.cz>
- <http://www.osn.cz>
- <http://www.nation.co.ke>
- <http://www.icc-cpi.int>
- <http://zpravy.ihned.cz>
- <http://www.amicc.org>
- <http://jinepravo.blogspot.cz>
- <http://www.guardian.co.uk>